

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НУБІП України

П.06-КМР.1757"С" 2021.10.18.024.ПЗ

КОЧЕРГІНОЇ ОЛЬГИ ВОЛОДИМИРІВНИ

НУБІП України

2022 р.

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет
УДК 657.44:336.226.11

ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Декан економічного факультету Завідувач кафедри статистики та економічного аналізу

_____ (підпис)

Діброва А.Д.

_____ (підпис)

Лазаришина І.Д.

" 2022р. " 2022р.
МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему
"Обліково-аналітичний сервіс в управлінні оборотними активами"

Спеціальність

071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма

Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми

освітньо- професійна

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

(науковий ступінь та вчене звання)

Калюга Є.В.

(підпис)

(ПІБ)

Керівник кваліфікаційної
магістерської роботи

к.е.н, доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

Куць Т.В.

(підпис)

(ПІБ)

Виконала

Кочергіна О.В.

(підпис)

(ПІБ студента)

Київ – 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

д.е.н., проф. Лазаринна І.Д.

"__" _____ 2021р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту (-ці)

Кочергіній Ользі Володимирівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **071 – "Облік і оподаткування"**

Освітня програма **Облік і аудит**

Орієнтація освітньої програми **освітньо - професійна**

Тема магістерської роботи: **«Обліково-аналітичний сервіс в управлінні оборотними активами»**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від "18" жовтня 2021 р. №1757 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру **2022.11.11**

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: **нормативно-законодавчі акти з питань обліку, аналізу та контролю оборотних активів, звітність сільськогосподарського підприємства ТОВ «Автодор», наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів**

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади формування обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами підприємства
2. Облікове забезпечення управління оборотними активами
3. Аналіз і внутрішній контроль в управлінні оборотними активами

Перелік графічного матеріалу: **таблиці, рисунки, схеми**

Дата видачі завдання " __ " жовтня 2021 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Куць Т.В.

Завдання прийняла до виконання

Кочергіна О.В.

РЕФЕРАТ

НУБІП України

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання магістерської роботи, вказано об'єкт та предмет дослідження, зазначено використані методичні прийоми та інформаційні джерела.

У першому розділі охарактеризовано сучасні підходи до трактування поняття «обліково-аналітичний сервіс в управлінні оборотними активами підприємства», а саме досліджено основні теоретико-методологічні засади щодо визначення оборотних активів, їх класифікації та особливості використання обліково-аналітичного сервісу в управлінні даними активами.

У другому розділі наведено організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного підприємства, розглянуто практичні засади облікового забезпечення управління оборотними активами.

У третьому розділі відведено узагальненню матеріалів аналізу і контролю для прийняття управлінських рішень щодо раціонального використання оборотних активів.

У висновках магістерської роботи наведені отримані результати дослідження та запропоновано рекомендації щодо організації та удосконалення обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами за даними ТОВ «Автодор».

В

Ключові слова: оборотні активи, облік, аналіз, контроль, управління, сервіс, обліково-аналітичний сервіс

о

н

а

н

а

НУБІП України

ЗМІСТ

н

а

ВСТУП**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СЕРВІСУ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

1.1. Оборотні активи підприємства: сутність, класифікація

1.2. Особливості використання обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Автодор»

2.2. Документальне забезпечення обліку запасів, дебіторської заборгованості та грошей в ТОВ «Автодор»

2.3. Організаційні засади обліку поточних біологічних активів оборотних активів

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

3.1. Методичні прийоми аналізу і внутрішнього контролю оборотних активів

3.2. Аналіз використання запасів, дебіторської заборгованості та грошей підприємства

3.3. Внутрішній контроль наявності і руху оборотних активів

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ**СПИСОК ВИКОРИСТАНИ ДЖЕРЕЛ****ДОДАТКИ****ВСТУП**

У сучасних економічних умовах особливо актуальною залишається проблема своєчасного та ефективного управління оборотними активами підприємства, вирішення якої у певній мірі залежить від організації його обліково-аналітичного сервісу. Обґрунтування теоретичних та практичних засад формування обліково-аналітичного сервісу, який зорієнтований на забезпечення управлінських рішень щодо раціонального формування та використання оборотних активів є особливо важливими.

Проблеми обліково-інформаційного забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами знайшли відповідне відображення в науково-теоретичних дослідженнях П. Атамаса, М. Бондаря, Ф. Бутинця, Н. Годянчука, О. Гудвинського, В. Жука, Т. Камінської, В. Піскунова, О. Подолянчука, С. Попадюка, В. Савчука, І. Садовської, А. Шатохіної, В. Яценка та ін. У роботах цих та інших авторів розкрито різні аспекти формування та використання облікової інформації з метою аналізу й оцінки ситуації для визначення стратегії розвитку та управління підприємством. На нашу думку, дослідницький ракурс при вивченні проблеми формування інформаційних ресурсів для стратегічного управління має бути спрямований у площину потреб безпосередніх користувачів інформації, яким необхідно приймати управлінські рішення в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Метою магістерської роботи є дослідження і узагальнення теоретично-методичних засад формування обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами підприємства, і на їх основі обґрунтування практичних рекомендацій щодо поліпшення організації обліку, аналізу та контролю оборотними активами підприємства.

Для вирішення поставленої мети було вирішено наступні завдання магістерської роботи:

1. представити основні теоретико-методологічні засади формування обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами підприємства;

2. проаналізувати документальне забезпечення обліку оборотних активів підприємства;

3. висвітлити специфіку синтетичного та аналітичного обліку оборотних активів;

4. розглянути відображення інформації про оборотні активи у фінансовій звітності підприємства;

5. узагальнити сучасні методичні прийоми аналізу та контролю оборотних активів;

6. висвітлити практичні засади аналізу використання запасів, дебіторської заборгованості та грошей підприємства;

7. обґрунтувати пріоритетні шляхи удосконалення обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами.

Предметом дослідження магістерської роботи є особливості організації обліково-аналітичного сервісу при здійсненні управління оборотними активами сучасного підприємства.

Об'єктом дослідження виступило ТОВ «Автотор». У ході дослідження використовувалися загальнонаукові та специфічні методи: індукції та дедукції при визначенні сутності базових термінів; аналізу та синтезу при дослідженні показників щодо формування та використання оборотних активів, визначення динаміки змін показників, аналітична перевірка звітності; графічний і таблицний метод для наочного представлення результатів проведеного дослідження; методичні прийоми документального контролю.

При підготовці магістерської роботи використовувались нормативно-законодавчі акти з питань обліку та контролю, численні монографії вітчизняних та зарубіжних науковців з даної теми, первинні аналітичні і звітні облікові дані аналізованого підприємства.

Результати магістерської роботи були представлені на 75 науково-практичній студентській конференції «Концептуальні засади розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів», 25 листопада 2021 р. та опубліковано тези за темою магістерської роботи.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СЕРВІСУ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Оборотні активи підприємства: сутність, класифікація

В сучасних умовах у сільськогосподарських підприємствах актуальними проблемами є ефективне формування та використання оборотних активів. В загальному, оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства. Їх вагомість визначається тим, що при ефективному використанні збільшується загальний рівень прибутковості господарської діяльності. Рациональна організація використання оборотних активів виступає запорукою безперервного розвитку підприємства, виконання його виробничо-збутової програми, виконання зобов'язань перед покупцями, покращення фінансового стану і конкурентоспроможності на ринку.

Нині в економічній літературі відсутній єдиний підхід щодо визначення поняття оборотних активів, а також закономірностей їх руху. Дослідження сутності категорії «оборотні активи» показує, що в сучасній економічній літературі «оборотні активи» трактують як синонім до понять «оборотний капітал», «робочий капітал», «оборотні кошти». У дослідженнях А. Полторака поділяє сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців на три групи: Представники першої групи вважають, що «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «поточні активи» – це синоніми; друга група об'єднує деякі поняття, а вчені третьої групи розглядають дані поняття із різним економічним змістом [1]. Така неузгодженість у трактуванні поняття «оборотні активи» пояснюється тим, що традиційний поділ оборотних коштів на оборотні фонди та фонди обігу не бере до уваги короткострокові фінансові вкладення. До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси, тому поняття оборотних активів є більш широким, аніж поняття оборотних коштів.

З позиції бухгалтерського обліку, під оборотними активами підприємства розуміють грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців із дати складання балансу. За рахунок оборотного капіталу на сільськогосподарських підприємствах сформовано значну кількість основних елементів оборотних активів.

Склад оборотних активів зазначений у Національному стандарті (положенні) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (рис. 1.1).

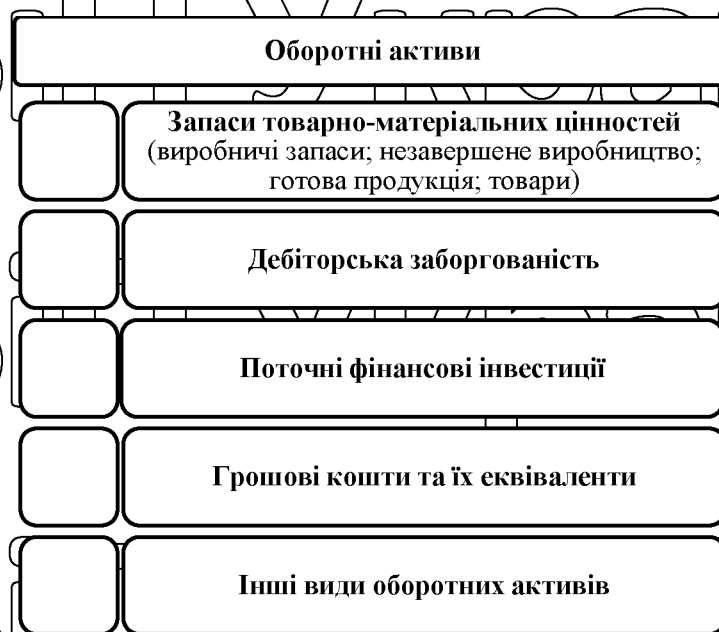

Рис. 1.1. Класифікація оборотних активів підприємства відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Ефективне управління активами, насамперед, визначає необхідність класифікації оборотних активів. В науковій літературі та дослідженнях вчені виділяють значний перелік класифікаційних ознак для їх групування, враховуючи міжнародний досвід та вітчизняну практику (рис. 1.2).

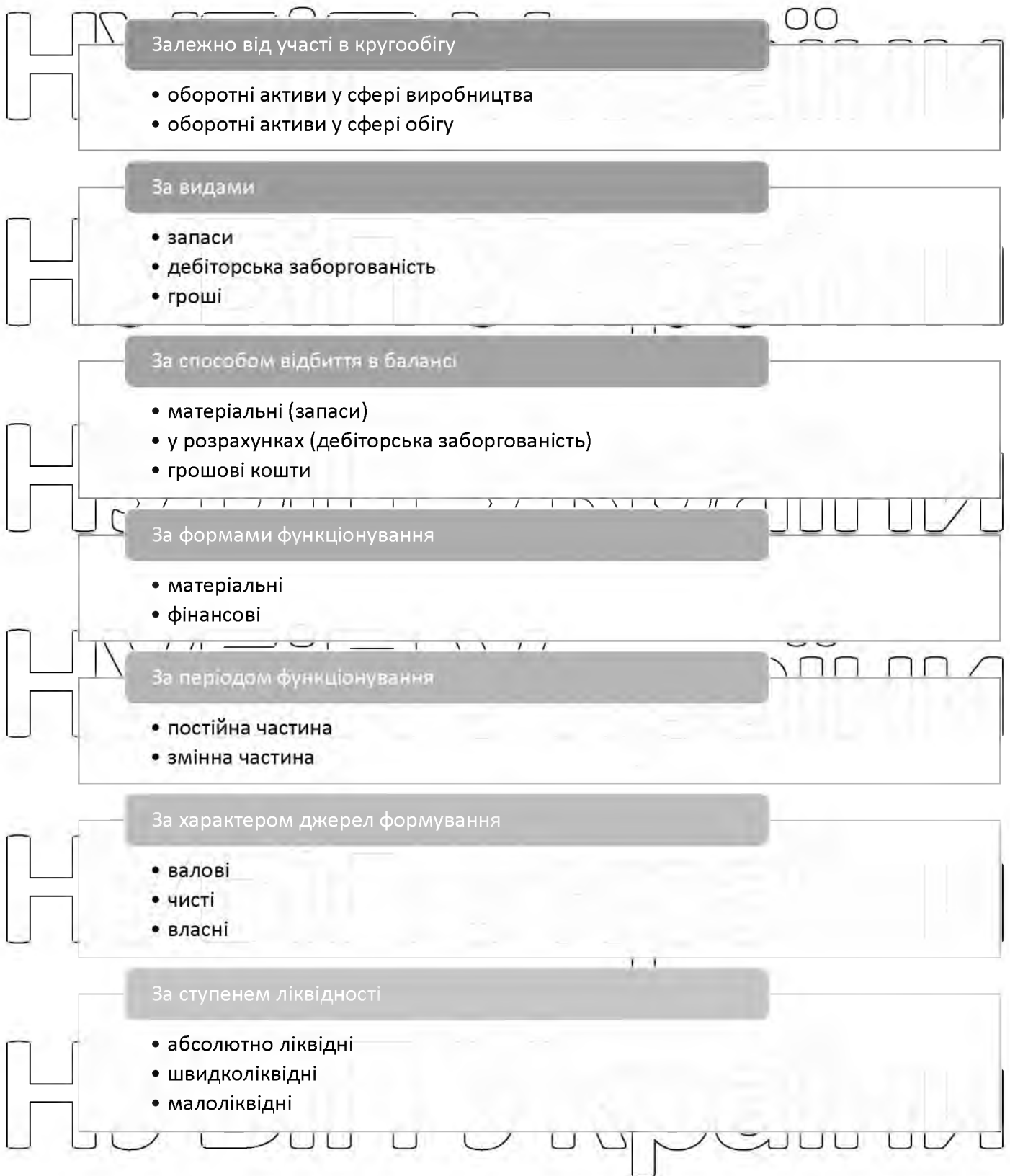

Рис. 1.2. Класифікація оборотних активів підприємства

Дана класифікація систематизує розуміння категорії «оборотні активи» при формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами. В першу чергу, класифікують активи залежно від участі в кругообігу підприємства (сфера виробництва та сфера обігу) та за видами (запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, інші).

За характером участі в операційному циклі прийнято поділяти оборотні активи на ті, які обслуговують виробничий цикл (виробничі запаси, матеріали, напівфабрикати, готова продукція, незавершене виробництво) та фінансовий цикл (гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, поточні інвестиції).

За видами оборотні активи підприємства діляться на матеріальні запаси, дебіторську заборгованість підприємства, грошові кошти. Більш детально склад оборотних активів за видами наведено у другому розділі активу Балансу.

Ми погоджуємося з думкою Коваль Л.В., Куцак Ю.О. про те, що оборотні активи необхідно класифікувати саме з урахуванням Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 №73, тому що цей документ частково змінив склад оборотних активів, включивши до них витрати майбутніх періодів [1]. Як свідчить огляд наукової літератури щодо аналізу оборотних активів, класифікація за видами даних активів співпадає з класифікацією за способом їх відбиття у Балансі підприємства та детально розглянута як вітчизняними, так і закордонними вченими.

За формами оборотні активи бувають матеріальні та фінансові або в грошовій формі. Однією з суттєвих класифікаційних ознак є фінансові джерела формування оборотних активів. Відповідно до джерел формування оборотних активів, Поддєрьогін А. поділяє їх на власні та залучені. Група дослідників Філімоненков О., Марич П., Дропа Я. за джерелами формування класифікують оборотні активи на власні, залучені та позикові [1]. Власні оборотні активи – це частина власних засобів підприємства, авансованих в оборотні активи для забезпечення безперервного процесу виробництва та

реалізації продукції. Позикові – це кредитні кошти. Залучені – це кошти, які не належать підприємству, але постійно знаходяться в його обороті. Ми погоджуємося з Білик М.Д. про те, що "за належністю" оборотні активи розділяються на власні та позикові [1].

Більш точніше пропонують класифікувати оборотні активи "за характером фінансових джерел формування" Бланк І.О., Соляник Л.Г. [1]. Ці автори розподіляють оборотні активи на: валові (загальна сума активів сформована за рахунок власного та позичкового капіталу), чисті (частина оборотних активів, сформована за рахунок власного та довгострокового запозиченого капіталу) та власні оборотні активи (сформовані за рахунок лише власного капіталу).

Важливість такої класифікаційної ознаки активів зумовлена тим, що в сучасній як теорії, так і практиці управління, показник чистих активів широко використовується і дозволяє робити висновки про реальну вартість підприємства, «очищаючи» вартість активів від боргів. Від правильної класифікації оборотних активів залежить не лише порядок їх обліку та аналізу, а й ефективність управління ними.

Ефективна діяльність сільськогосподарського підприємства забезпечується за рахунок дієвого механізму обліку та аналізу оборотних активів. Іовне та достовірне відображення інформації щодо оборотних активів досягається шляхом дієвого регулювання як на рівні держави, так і на рівні підприємства (табл. 1.1).

В сучасній економічній літературі наводяться різні підходи до методики аналізу оборотних активів. Різниця полягає в етапах аналізу, методиці розрахунку аналітичних показників та рівнях, але незалежно від перерахованих відмінностей є основний взаємозв'язок.

НУБІП України

Таблиця 1.1

Рівні регулювання обліку оборотних активів підприємства

Загальнодержавний рівень	Рівень підприємства
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»	Наказ про облікову політику
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Робочий план рахунків для обліку оборотних активів
П(С)БО 9 «Запаси»	Наказ про проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Графіки документообігу та інвентаризації
П(С)БО 14 «Фінансові інвестиції»	Порядок організації та реалізації внутрішнього контролю
Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій	
МСБО: МСБО 1 «Подання фінансової звітності» МСБО 2 «Запаси» МСБО 3 «Звіт про рух грошових коштів» МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	

1.2. Особливості використання обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами

Зовнішнє середовище діяльності сучасних вітчизняних сільськогосподарських підприємств характеризується як нестабільне та динамічно-змінюване. У мирний час це відбувалося в результаті стрімких технологічних змін у виробництві, посиленні конкуренції у бізнес середовищі, глобалізації аграрних ринків, під час російської війни до даних факторів слід віднести й форс-мажорні впливи на процес виробництва та реалізацію.

Тому, для виживання та успішного функціонування підприємств у досить складних, нестабільних та непередбачуваних умовах, нині особливо актуальним є вміння керівництва максимально точно оцінити реальний стан бізнесу та фактори зовнішнього середовища, адекватно реагувати на них. Це визначає необхідність удосконалення та розробки більш деталізованої системи управління з використанням його сучасних інструментів, включаючи обліково-аналітичну складову.

Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідний перманентний потік повної, об'єктивної та оперативної інформації про стан господарської діяльності, перспективи її розвитку та ключові проблеми. Це відбувається через формування достатньо великих обсягів облікової, статистичної, аналітичної та ринкової інформації, яку керівник повинен опрацювати за допомогою попереднього аналізу та експертної оцінки.

Отже, для ефективного управління сільськогосподарським підприємством пріоритетною функцією залишається забезпечення менеджменту актуальними даними. Основним джерелом даних та інформації є обліково-аналітична система, яка поєднує облікову, аналітичну та економічну інформацію про певний об'єкт управління. Бухгалтерський облік створює інформаційні ресурси для економічного аналізу, а сформована та систематизована аналітична інформація виступає інструментом для реалізації управлінської стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства.

На протязі останніх років питання обліково-аналітичного забезпечення управління різними сферами діяльності сільськогосподарських підприємств є актуальними. Проте роль та алгоритми реалізації обліково-аналітичного забезпечення досліджуються переважно на рівні управління операційною діяльністю. Проблема щодо створення уніфікованого, сучасного та інтегрованого обліково-аналітичного простору для забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами залишається відкритою і потребують подальших досліджень.

Таким чином, ефективність управління обумовлюється його інформаційним забезпеченням, що формується за рахунок сукупності даних та інформаційних ресурсів, які сприяють розробленню й реалізації ефективних управлінських рішень. Основним джерелом економічної інформації для управління сільськогосподарських підприємств виступає система обліково-аналітичних даних.

Узагальнюючи висновки досліджень з теми магістерської роботи, можна дійти до висновку, що вітчизняні науковці по-різному трактують поняття «інформаційне середовище управління» та його значення. Наприклад, професор О. Гудзинський висвітлює інформаційне середовище управління як інтегровану обліково-аналітичну систему, яка містить прийоми обліково-аналітичного забезпечення менеджменту через здійснення специфічних внутрішньо- та загально-системних функцій [1].

На думку інших авторів слід розглядати обліково-аналітичну систему на основі даних обліку, які використовують для аналізу. Таким чином, у даному розумінні обліково-аналітична система це комплексний збір, детальне опрацювання та оцінка облікової, економічної, статистичної, довідкової інформації, яка може бути використана для прийняття рішень на макро- і мікрорівнях [1].

А. Касич і Р. Циган розглядають інформаційне середовище управління підприємством як систему його обліково-аналітичного забезпечення. Ця категорія поєднує два поняття «облікова інформація» та «аналітична інформація» [1]. Облікові дані формують основу інформаційної складової у системі управління, тому вагомість обліку полягає у використанні інформації для обґрунтування управлінських рішень та контролю їх виконання, для оцінки і прогнозу фінансового стану [1].

Аналітична складова категорії обліково-аналітичного забезпечення управління, на думку С. Галузіної, синтезує у собі два значення. По-перше, це сукупність певних аналітичних облікових показників, які ми отримуємо при введенні аналітичного бухгалтерського обліку, по-друге – сукупність

показників, які отримані у результаті дії управлінських функцій аналізу та синтезу [1].

Отже, узагальнюючи проаналізовані підходи до трактувань, ми будемо розглядати обліково-аналітичне забезпечення підприємства як організаційний механізм щодо формування інформації, що забезпечує потреби різних рівнів управління в необхідних даних.

До важливих напрямів покращення інформатизації управління слід віднести орієнтацію обліково-аналітичного забезпечення на сервісний розвиток. Ми підтримуємо думку ряду науковців, що обліково-аналітичний сервіс в управлінні спроможний створити необхідні умови, які спрямовані на задоволення інформаційних потреб менеджменту, підвищити якість управлінських рішень, а також забезпечити їхню гнучкість у випадку зміни стратегії розвитку.

Основним підґрунтям становлення та розвитку сервісної діяльності, як предмету наукового та практичного дослідження, виступила теорія з особливостей формування постіндустріального та інформаційного суспільства. Вперше термін «інформаційний сервіс» був введений у наукові дослідження Д. Блюменау [2]. Базисом організації інформаційного сервісу виступає вивчення потреб споживачів даних. Результатом такого сервісу будуть інформаційні продукти або послуги, які надаються менеджменту. С. Одфіров розглядає інформаційний сервіс сучасного підприємства на основі його системного підходу [3]. В його трактуванні, система інформаційного сервісу представляє собою сукупність елементів діючої інфраструктури підприємства, певних процесів інформаційних технологій і вхідних елементів із зовнішнього інформаційного простору. Дані складові знаходяться у взаємозалежності щодо формування попиту керівників на інформаційну послугу.

У наукових дослідженнях В. Савчука пропонується створювати обліково-аналітичний сервіс, який би синтезував облікові дані, аналітику та функцію інформаційного сервісу [4]. До завдань обліково-аналітичного сервісу

можна віднести: аналіз наявної інформації, виявлення причин небажаного розвитку ситуації та спрацювання результатів аналітичної оцінки, визначення доцільності та основних напрямків вирішення проблем; обґрунтування можливих варіантів управлінських рішень до користувачів, тобто створити високоякісну послугу.

Важливою перевагою створення системи обліково-аналітичного сервісу на сільськогосподарських підприємствах є те, що вона дозволяє персоніфікувати відповідальність за підготовку та передачу інформації зацікавленим користувачам для прийняття ними управлінських рішень.

При цьому, реалізація функцій обліково-аналітичного сервісу можлива через їх розподіл серед наявного персоналу і це не потребуватиме залучення нових співробітників.

Ми підтримуємо думку науковців та практиків з питань обліку, аналізу та контролю, що створення системи сучасного обліково-аналітичного сервісу дозволить надавати своєчасну, повну інформацію менеджменту щодо оцінки стану та можливих ситуацій, забезпечить можливості здійснення висеру з наявних альтернативних варіантів управлінських рішень.

Поняття обліково-аналітичний сервіс ширше порівняно з обліково-аналітичним забезпеченням управління тому, що поєднує у собі підсистеми обліку, економічного аналізу та внутрішнього контролю через спрацювання інформаційних потоків, що завдяки працівникам та технічним засобам створює інформаційну послугу, яка може більш повно, системно відповідати потребам менеджменту (рис. 1.3).

В організаційній структурі діючих сільськогосподарських підприємств є відділи, які відповідальні за формування обліково-аналітичної інформації для керівництва. Проте на практиці мало поширеним є розробка чіткої схеми забезпечення інформаційними даними та ресурсами управління підприємства.

Саме тому ми розглядаємо необхідність та доцільність розробки та впровадження системи обліково-аналітичного сервісу в управління.

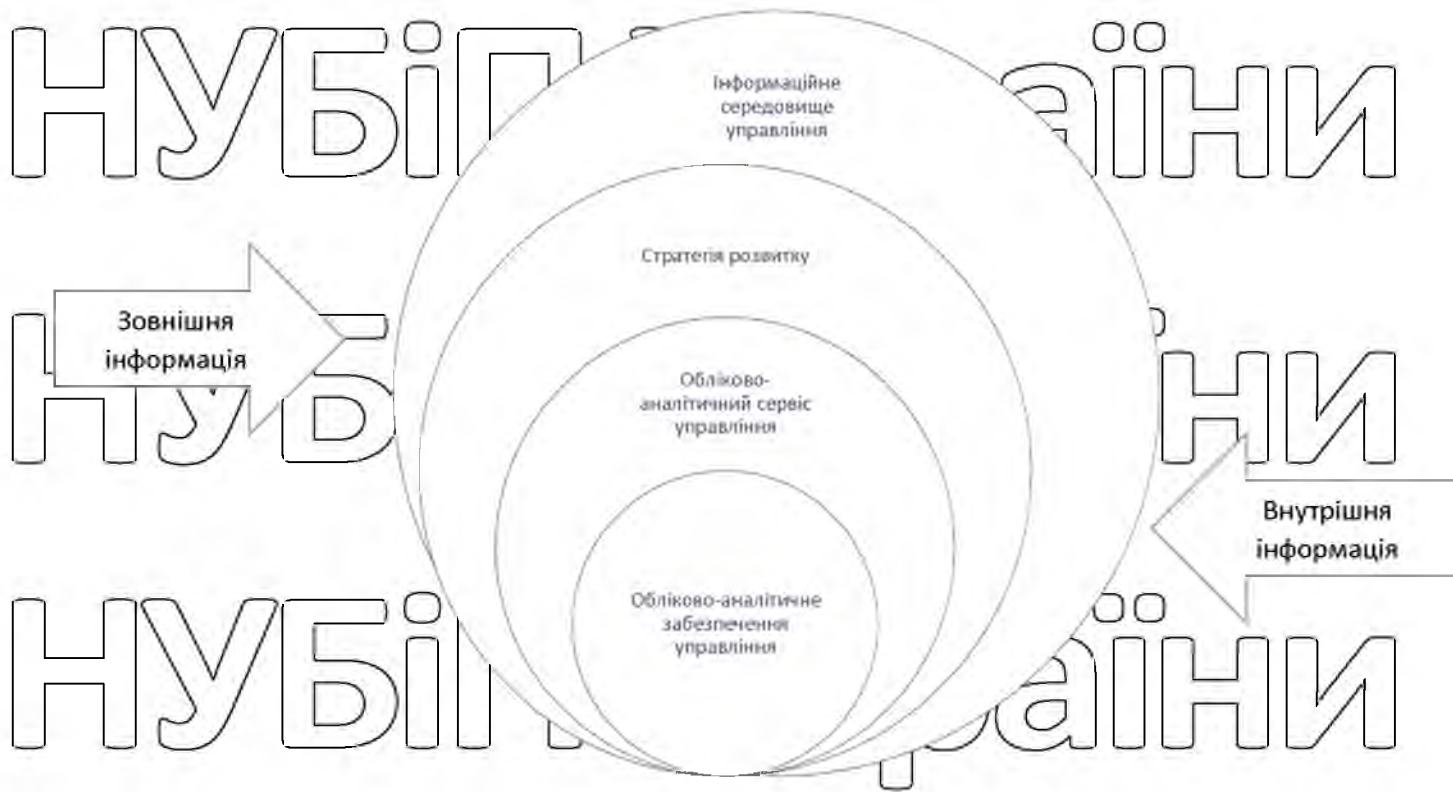

Рис. 1.2. Схема складових інформаційної системи управління підприємством

Основними результатами даного сервісу виступають інформаційні продукти та послуги для оперативного та стратегічного управління. Такий сервіс дозволить диференційовано забезпечувати керівників та працівників підприємства необхідною інформацією щодо розвитку підприємства, а також підвищувати оперативність її одержання та якість.

В наукових публікаціях Л.Рябенко наведено аргументи з доцільності та запропоновані методичні підходи до формування обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах залежно від їхнього розміру та масштабів діяльності (рис. 1.4) [1].

Рис. 1.4. Основні механізми реалізації функцій обліково-аналітичного сервісу в сільськогосподарських підприємствах із різними масштабами їх діяльності

Автор вважає, що при організації обліково-аналітичного сервісу для забезпечення його ефективного функціонування, підприємствам бажано враховувати масштаби їхньої господарської діяльності. Так, для дрібних та малих підприємств формування служби обліково-аналітичного сервісу не завжди є недоцільним.

Оскільки потреби в економічній інформації задовольняються бухгалтерською службою або дорадчими службами, які працюють при управліннях агропромислового розвитку адміністрацій. Одним із можливих шляхів забезпечення малих сільськогосподарських підприємств обліково-аналітичною інформацією є діяльність різних видів кооперативів, у межах яких створюється обліково-аналітичний сервіс, який задовольняти членів об'єднання потреби в інформації щодо показників ринкової кон'юнктури, прогнозів рівня та динаміки розвитку економіки регіону та області, щодо перспектив розвитку підприємства.

Організація обліково-аналітичного сервісу управління в підприємствах середнього розміру ґрунтуватиметься на інтеграції різних інформаційних процесів із бізнес-процесами та доступними ІТ-ресурсами, що дозволить максимально ефективно використати наявні дані, підвищувати капіталізацію та отримати конкурентні переваги.

Мета обліково-аналітичного сервісу управління в сільськогосподарських підприємствах середнього розміру полягає у поєднанні облікових і аналітичних процедур. В результаті цього буде сформовано інформаційну базу для узагальнення результатів діяльності, а також інформацію аналітично-прогностичного характеру.

На думку Рябенко Л., Савчука В. організація обліково-аналітичного сервісу управління в сільськогосподарських підприємствах забезпечить реальний перехід від реактивної форми управління (тобто прийняття управлінських рішень як реакції на поточні проблеми) до управління на основі аналізу та прогнозів, оскільки розробка та впровадження стратегії розвитку підприємства вимагатиме оптимального розподілу та використання наявних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів, землі та технології)

(рис. 1.5).

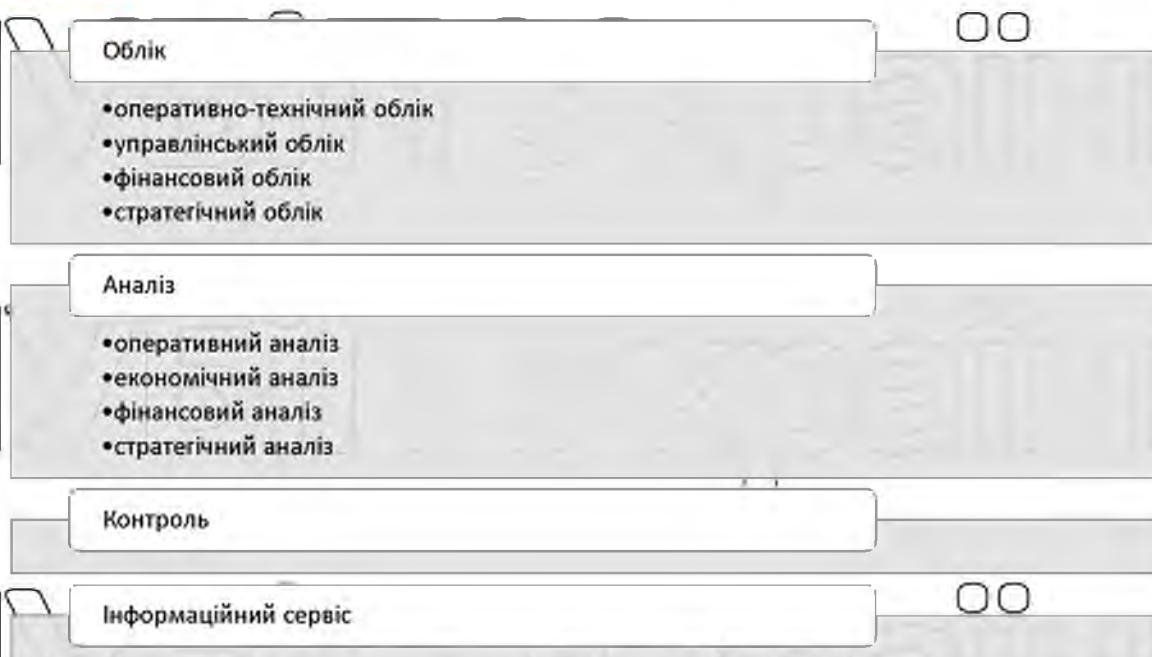

Рис. 1.5. Основні складові обліково-аналітичного сервісу в сільськогосподарських підприємствах

Система обліково-аналітичного сервісу обробляє місткі та великі масиви даних про зовнішнє і внутрішнє середовище, їх систематизує, проводить класифікацію, а далі аналізує та використовує для формування альтернативних управлінських рішень.

За подібними принципами реалізується функція обліково-аналітичного сервісу у великих підприємствах. При цьому, для підвищення дієвості обліково-аналітичного сервісу слід створювати окремий його структурний підрозділ з урахуванням організаційної структури підприємства. Реалізація функцій обліково-аналітичного сервісу шляхом створення окремого департаменту дозволить запровадити механізм превентивного, повсякденного стратегічного управління, що, у свою чергу гарантуватиме гнучкість і результативність системи управління підприємством.

При цьому, ефективна організація обліково-аналітичного сервісу сприятиме вирішенню наступних завдань менеджменту:

- Підвищення оперативності прийняття управлінських рішень через скорочення часового лагу між формуванням облікової інформації та моментом її використання для прийняття рішень;

- Зменшення дублювання інформаційних потоків на різних рівнях управління;

- Посилення узгодженості інформації через підвищення її системного подання у необхідних та достатніх розмірах;

- Здійснення системного аналізу фінансово-господарської діяльності з факторними дослідженнями змін, включаючи оборотні активи.

Аналіз рівня забезпеченості оборотними активами та їх ефективне використання є важливими для сільськогосподарського підприємства, оскільки вони беруть участь та забезпечують безперервність процесу виробництва, а також визначають його ефективність. Вирішення питань

управління оборотними активами залежить від рівня обліково-аналітичного сервіса підприємства.

Основними завданнями обліково-аналітичного сервіса в управлінні оборотними активами є аналітичне обґрунтовувати потреби в різних видах оборотних активів, оцінка рівнів ризиків, які пов'язані з вибором джерел їх фінансування, визначення дії різних факторів на ефективність використання оборотних активів, обґрунтування резервів її підвищення, формування інформації для вироблення управлінських рішень в процесі управління оборотними активами.

Аналіз оборотних активів підприємства сфокусований на виявленні змін в складі та структурі оборотних активів в динаміці, визначенні джерел фінансування оборотних активів в сучасних умовах; виявленні факторів впливу на показники оборотності оборотних активів; виявленні резервів підвищення ефективності їх використання та прискорення обертання; оцінюванні рівня ділової активності підприємства. Виконання цих завдань залежить від інструментів та методів аналізу. Так, для аналізу оборотних активів варто застосовувати як формалізовані (факторний, математичний, статистичний, стратегічний, фінансово-економічний, економікоматематичне моделювання) і неформалізовані методи. Неформалізовані методи побудовані на логічному мисленні та творчому підході особи, що здійснює діагностику і носять суб'єктивний характер. До неформалізованих методів належать експертний, соціологічний, морфологічний, рейтинговий, моніторинг, логічне моделювання, фундаментальний.

Основними показниками, які відображають ефективність використання оборотних активів є коефіцієнти ділової активності та рентабельності. Вирішення проблеми економного і раціонального використання оборотних активів залежить від організації обліково-аналітичного сервісу щодо оборотних активів і передбачає раціональну організацію документообороту, здійснення аналітичних та контрольних процедур.

Основним завданням будь-якого виробничого підприємства є доцільне використання оборотних активів. Не менш важливим для безперервності виробництва також є нормування та оптимізація джерел фінансування оборотних активів в умовах інфляційних процесів і збільшення конкуренції.

Це має велике значення для виконання власної виробничої програми підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами і створення умов для конкурентоспроможного розвитку підприємства. Тому основними управлінськими рішеннями в напрямку підвищення ефективності використання оборотних активів є: зменшення частки виробничих запасів, що

не використовуються в діяльності та зниження витрат на їх утримання; реструктуризація дебіторської заборгованості; прискорення оборотності оборотних активів; підвищення рентабельності оборотних активів; мінімізація витрат оборотних активів у процесі їх використання; оптимізація запасів сировини і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації товарної продукції; зменшення надлишку оборотних активів; реструктуризація дебіторської заборгованості; створення обсягів запасів сировини у відповідності до встановлених нормативів.

Висновки до першого розділу

Інформаційне забезпечення системи управління підприємством є одним з визначальних факторів прийняття ефективних управлінських рішень.

На протязі останніх років питання обліково-аналітичного забезпечення управління різними сферами діяльності сільськогосподарських підприємств є актуальними. Проте роль та алгоритми реалізації обліково-аналітичного забезпечення досліджуються переважно на рівні управління операційною діяльністю. Проблема щодо створення уніфікованого, сучасного та інтегрованого обліково-аналітичного простору для забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами залишається відкритою і потребує подальших досліджень.

Обліково-аналітичне забезпечення підприємства – організаційний механізм щодо формування інформації, що забезпечує потреби різних рівнів управління в необхідних даних.

До важливих напрямів покращення інформатизації управління слід віднести орієнтацію обліково-аналітичного забезпечення на сервісний розвиток. Ми підтримуємо думку ряду науковців, що обліково-аналітичний сервіс в управлінні спроможний створити необхідні умови, які спрямовані на задоволення інформаційних потреб менеджменту, підвищити якість управлінських рішень, а також забезпечити їхню гнучкість у випадку зміни стратегії розвитку.

Створення системи сучасного обліково-аналітичного сервісу дозволить надавати своєчасну, повну інформацію менеджменту щодо оцінки стану та можливих ситуацій, забезпечить можливості здійснення вибору з наявних альтернативних варіантів управлінських рішень.

Поняття обліково-аналітичний сервіс ширше порівняно з обліково-аналітичним забезпеченням управління тому, що поєднує у собі підсистеми обліку, економічного аналізу та внутрішнього контролю через опрацювання інформаційний потоків, що завдяки працівникам та технічним засобам створює інформаційну послугу, яка може більш повно, системно відповідати потребам менеджменту.

Ефективна організація обліково-аналітичного сервісу сприятиме вирішенню наступних завдань менеджменту:

- Підвищення оперативності прийняття управлінських рішень через скорочення часового лагу між формуванням облікової інформації та моментом її використання для прийняття рішень;

- Зменшення дублювання інформаційних потоків на різних рівнях управління;

- Посилення узгодженості інформації через підвищення її системного подання у необхідних та достатніх розмірах;

- Здійснення системного аналізу фінансово-господарської діяльності з факторними дослідженнями змін, включаючи оборотні активи.

Основними завданнями обліково-аналітичного сервіса в управлінні оборотними активами є аналітичне обґрунтування потреб в різних видах оборотних активів, оцінка рівнів ризиків, які пов'язані з вибором джерел їх фінансування, визначення дії різних факторів на ефективність використання оборотних активів, обґрунтування резервів її підвищення, формування інформації для вироблення управлінських рішень в процесі управління оборотними активами.

Отже, важливим напрямом оптимізації інформаційних ресурсів управління сільськогосподарських підприємств має стати обліково-аналітичний сервіс, який генерує релевантні дані, використовувані в стратегічному управлінні, тобто це універсальний інформаційний ресурс, який є передумовою розробки вмотивованих стратегічних управлінських рішень.

Ми вважаємо, що в сучасних умовах обліково-аналітичний сервіс це важливий інструмент стратегічного та оперативного управління, який допомагає краще адаптуватися сільськогосподарському підприємству до динамічних змін зовнішнього середовища, а також сприяє розробці перспективних завдань його розвитку.

Дослідження засад щодо організації обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами представляє значний науковий та практичний інтерес.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Автодор»

Тема магістерської роботи розглянута на основі даних діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Автодор» (далі – ТОВ «Автодор»).
Юридична адреса підприємства: Черкаська обл., Уманський р-н, селище міського типу Маньківка, пров. Промисловий, буд. 2.

Основний вид діяльності: 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. В діяльності ТОВ «Автодор» приймають участь 16 найманих працівників. Виконавчим органом управління є Директор (власник). Директор здійснює керівництво поточною діяльністю підприємства в рамках визначених компетенцій і прав.

Керівництво підприємством здійснює директор, що згідно Статуту може виступати від імені підприємства без довіреності. Підприємство знаходиться на спрощеній системі оподаткування, тобто є платником єдиного сільгосподатку.

До структури підприємства ТОВ «Автодор» входять наступні підрозділи: адміністрація; бухгалтерія, комерційно-фінансовий відділ; виробничий відділ, який очолює головний агроном; підрозділи допоміжної діяльності (рис.2.1).

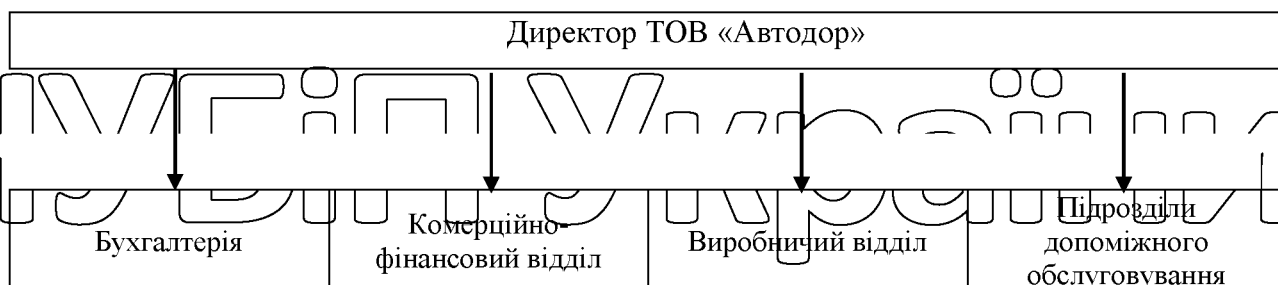

Рис. 2.1. Структура підприємства ТОВ «Автодор»

Структура підприємства ТОВ «Автодор» є досить простою, функціонально-лінійною за організацією. Кожний із підрозділів виконує своє коло завдань. Комерційно-фінансовий відділ займається питаннями планування та аналізу:

- плануванням доходів, витрат підприємства та бюджету;
- економічним аналізом показників;
- фінансовим аналізом показників;
- питаннями збуту продукції;
- питаннями маркетингу.

Виробничий підрозділ займаються виконанням функцій, які пов'язані із обслуговуванням процесу діяльності підприємства в цілому.

Бухгалтерія ТОВ «Автодор» займається обліком операцій підприємства та складанням фінансової, податкової, статистичної та інших видів звітності.

Стратегічне планування на підприємстві здійснює адміністрація з метою підвищення контрольованої частки ринку; передбачення вимог споживача та випуску продукції більш високої якості; забезпечення погоджених термінів постачань; установлення рівня цін з урахуванням умов конкуренції та підтримки репутації фірми в споживачів.

В загальному задачі стратегічного планування ТОВ «Автодор» зводяться до наступного:

1. Планування зростання прибутку.
2. Планування витрат підприємства, їх оптимізація.
3. Збільшення частки ринку, збільшення частки продажів.
4. Поліпшення соціальної політики фірми.

Складання короткострокового плану має такі етапи:

1. Аналіз ситуації і проблеми.
2. Прогнозування майбутніх умов діяльності.
3. Постановка задач.
4. Вибір оптимального варіанта.
5. Складання плану.

6. Коректування й ув'язування.

7. Конкретизація плану.

8. Виконання плану.

9. Аналіз і контроль.

Таким чином, основною задачею планування є одержання максимального прибутку як результату діяльності і здійснення його найважливіших функцій: планування маркетингу, підвищення продуктивності через впровадження виробничих інновацій.

Розглянемо основні фінансово-економічні показники підприємства за 2019–2021 рр. і проведемо їх порівняльний аналіз (табл. 2.1).

Таблиця 2.1
Динаміка фінансово-економічних показників
ТОВ «Автодор» за 2019–2021 рік

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
				2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
Чистий дохід від реалізації	49269,7	59900,3	80497,6	10630,6	20597,3
Валовий прибуток від реалізації	5927,1	7286,3	9713,7	1359,2	2427,4
Собівартість реалізованої продукції	43342,6	52614	70783,9	9271,4	18169,9
Рентабельність основної діяльності (%)	13,67	13,85	13,72	0,17	-0,13
Витрати на одну грн. виручки від реалізації	0,880	0,878	0,879	-0,002	0,001
Витрати на оплату праці	650,5	1353,9	1613,9	703,4	260
Чистий прибуток (збиток)	2157,2	667,2	993,2	-2824,4	326,0
Середньорічна вартість основних засобів	9780,05	19588,85	44333,35	9808,8	24744,5
Капіталовіддача	3,86	2,27	1,65	-1,595	-0,62
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	107,1	125,31	157,22	18,21	31,91

За результатами аналізу показників, що представлені в табл. 2.1, видно, що чистий дохід (виручка) від реалізації в 2020 році збільшився в порівнянні з 2019 роком на 10630,6 тис. грн., в 2021 році збільшився в порівнянні з 2020 роком на 20597,3 тис. грн.

Валовий прибуток підприємства в 2021 році виріс у порівнянні з 2020-м на 2427,4 тис. грн., що пов'язано з відносним зниженням собівартості. Валовий прибуток підприємства в 2020 році виріс у порівнянні з 2019-м на 1359,2 тис. грн.

Собівартість реалізації при цьому в 2021 році збільшилася на 18169,9 тис. грн. у порівнянні з 2020-м. В 2020 році порівняно з 2019-м собівартість виросла на 9271,4 тис. грн. Зобразимо графічно залежність цих показників на рис. 2.2. Як видно з рис. 2.2, темпи росту прибутку більші за темпи росту собівартості продукції, тому валовий прибуток зростав значно більше ніж собівартість. Збільшення собівартості продукції майже не вплинуло на зниження рентабельності діяльності підприємства, тому що вона зменшилася з 13,85% до 13,72% до кінця 2021 року (табл. 2.1).

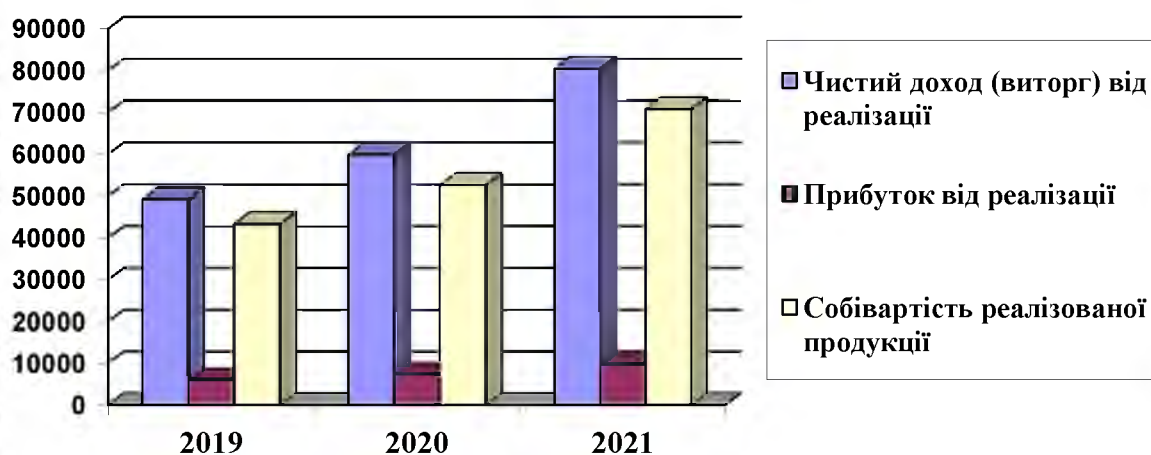

Рис. 2.2. Динаміка показників виручки, собівартості та валового прибутку ТОВ «Автодор» за 2019-2021 рр.

Порівняно з 2019-м в 2020 році рентабельність зросла з 13,67% до 13,85%. Якщо розглядати більш детально, то можна зробити висновок, що витрати на одну гривню виторгу від реалізації склали в 2019 році 0,88, а в 2020 році 0,878 грн., що на 0,002 грн менше. В 2021 році даний показник виріс на 0,001 грн, що пов'язано зі зростанням питомих витрат. Слід відмітити зростання витрат на оплату праці протягом останніх трьох років, але воно пов'язане з ростом чисельності. Крім усього спостерігається збільшення вартості основних засобів підприємства: в 2020 році порівняно з 2019-м на 9808,8 тис. грн. та на 24744,5 тис. грн. в 2021 році у порівнянні з 2020-м. Таке зростання вартості основних засобів призвело до зменшення капіталовіддачі протягом останніх трьох років. Але навпаки зросла значно капіталоозброєність праці.

У таблиці 2.2. узагальнені основні фактори, що формують внутрішнє середовище ТОВ «Автодор».

Таблиця 2.2

Характеристика внутрішнього середовища ТОВ «Автодор»

Чинник	Характеристика середовища
1. Власність	Колективна
2. Організаційна форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
3. Організаційна структура	Функціонально-лінійна
4. Кадрова політика	<ul style="list-style-type: none"> • професіоналізм працівників; • особиста продуктивність праці; • особистий розвиток та ініціатива; • спільна відповідальність за розвиток компанії; • матеріальне заохочення.
5. Системи менеджменту й прийнятий стиль керівництва	<ul style="list-style-type: none"> • невелика плинність кадрів; • незалежність працівників; • пряий зв'язок між керівником і підлеглими; • співпраця з робітниками на основі довірчих стосунків
6. Принципи роботи	Підприємство не має біржового котирування акцій. Товариство ставить перед собою середньо- і довготермінові цілі і зорієнтоване на постійне зростання та довговічність, а не на короточасний прибуток.

Проведений аналіз внутрішнього середовища свідчить про те, що прибутковість діяльності, зростання рівня доходів, наявні ресурси та організаційно-правові чинники ТОВ «Автодор» при сучасних ринкових тенденціях створюють можливість реалізувати маркетингові задачі.

Порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» визначається розділом 3 Закону України № 996. У цьому розділі чітко розмежована відповідальність директора і головного бухгалтера. Ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» здійснює бухгалтерія під керівництвом головного бухгалтера. Бухгалтерський облік на ТОВ «Автодор» ведеться безперервно від дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Питання організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» належить до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фінансування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе директор та головний бухгалтер. Головний бухгалтер ТОВ «Автодор»:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності;

- організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрач від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» ґрунтується на застосуванні загальноприйнятих у міжнародній практиці передумов та принципів. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій.

Первинні документи на ТОВ «Автодор» складаються під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо, безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впровадження, оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Первинні та зведені облікові документи ТОВ «Автодор» можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та правильність її оформлення;

- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах ТОВ «Автодор», систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємно пов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Операції в іноземній валюті відображаються також у валюті розрахунків та платежів по кожній іноземній валюті окремо.

Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожні відповідним рахункам синтетичного обліку на 1-ше число кожного місяця.

Регістри бухгалтерського обліку ТОВ «Автодор» повинні мати назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища і підписи або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у складанні.

Господарські операції повинні бути відображені в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

У разі складання та зберігання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку ТОВ «Автодор» на машинних носіях інформації підприємство зобов'язане за власний коштів виготовити їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних органів та відповідних органів у межах їхніх повноважень, передбачених законами.

ТОВ «Автодор» вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і реєстрах бухгалтерського-обліку та забезпечує їх належне зберігання протягом встановленого строку. Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

Первинні документи та реєстри бухгалтерського обліку можуть бути вилучені у ТОВ «Автодор» тільки за рішенням відповідних органів, прийнятим у межах їхніх повноважень, передбачених законами. Посадова особа підприємства має право в присутності представників органів, які здійснюють вилучення, зняти копії документів, що вилучаються.

Обов'язковим є складання реєстру документів, що вилучаються, у порядку, встановленому законодавством.

Згідно з Наказом про облікову політику на підприємстві встановлено застосовувати автоматизовану журнальну систему обліку. Застосовувати форми облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Бухгалтери зобов'язані проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку, складати щомісяця облікові реєстри за журнальної системи обліку.

Дані облікових реєстрів і додаткових довідок головному бухгалтеру відображаються в оборотному балансі, що є підставою для складання Звітності. Після обробки облікові реєстри і довідки повинні бути підписані головним бухгалтером із вказівкою дати підпису.

Фахівці відділів: збуту, постачання - неухильно виконують вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів і терміну подання їх до обліку. За порушення вимог бухгалтерів, несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображення в них даних притягати фахівців до дисциплінарної відповідальності.

У випадках якщо документ, підписаний фахівцем, складений з порушенням законодавчих і нормативних вимог, або взагалі не складений, або відсутність такого документа потягла за собою застосування фінансових санкцій до підприємства, то питання про відповідальність фахівця розглядати на засіданні правління товариства за участю представників трудового колективу (профспілки). При складанні фінансової звітності на ТОВ «Автодор» встановлено кордон істотності в розмірі 0,1 тис. грн.

2.2. Документальне забезпечення обліку запасів, дебіторської заборгованості та грошей в ТОВ «Автодор»

Порядок документального оформлення приймання запасів на складі ТОВ «Автодор» аналогічний порядку приймання матеріалів у промислових підприємствах. Надходження запасів на підприємство взагалі здійснюється на підставі договорів постачань. Запаси приймаються на підставі рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних, накладних і податкових накладних. У випадку виявлення нестачі при прийманні товарів складають відповідний акт, який служить підставою для пред'явлення претензії винуватцю нестачі.

ТОВ «Автодор» отримує в постачальників запаси по відпускним (договірним) цінам з додатковим нарахуванням ПДВ. Відповідно до Податкового кодексу України постачальник повинний виписати покунцю

податкову накладну, у якій, крім інших реквізитів, вказується ціна товару, ставка і сума ПДВ, загальна сума, що підлягає до оплати. При звільненні від оподаткування товарів у податковій накладній вказується «Звільнено від ПДВ» з посиланням на відповідний пункт ЧКУ. Податкова накладна виписується на кожне постачання товарів у двох екземплярах, оригінал якої надається покупцю (ТОВ «Автодор»), а копія зберігається в продавця як звітний і розрахунковий податковий документ. Однак податкова накладна, виконуючи функцію звітного і розрахункового документа, не заміняє інших документів: у будь-якому випадку виписується рахунок-фактура й інші розрахунково-платіжні документи, що підтверджують факт відпуску товару і його оплати з указівкою сум ПДВ. ТОВ «Автодор» окремо по придбанню і продажу веде облік:

- операцій, що обкладаються ПДВ по ставці 20%;
- операцій, звільнених від оподаткування;
- операцій, вартість яких не включається до складу валових витрат.

При оприбуткуванні запасів, отриманих від постачальників, підприємство складає такі проводки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Бухгалтерські проведення по обліку надходження запасів ТОВ «Автодор»

№ документа	Зміст господарської операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		дебет	кредит	
Оприбуткування без попередньої оплати				
1 Накладна	На покупну вартість придбаних товарів (без ПДВ)	281	631	1000
2 Податкова накладна	На суму податкового кредиту по ПДВ	641	631	200
3 Платіжне доручення	На суму, перераховану постачальникам в оплату за придбані товари (з ПДВ)	631	311	1200
При попередній оплаті				
4 Платіжне доручення	На покупну вартість попередньо оплачених товарів	631	311	1200

5 Податкова накладна	Одночасно на суму податкового кредиту по ПДВ	641	644	200
6 Накладна	При оприбуткуванні отриманих від постачальників оплачених товарів	281	631	1000
7 Податкова накладна	Одночасно на суму податкового кредиту по ПДВ	644	631	200
8 Довідка бухгалтерії	Вартість поворотної тари під товарами оприбутковується записом	284	631	

Відобразимо на рахунках бухгалтерського обліку надходження партії товарів від ПАТ «Дельта» (табл. 2.4). Синтетичний облік розрахунків з постачальниками ведеться в оборотно-сальдовій відомості по рахунку 63. Такі дані формуються окремо по кожному постачальнику.

Таблиця 2.4

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку

ГОВ «Автодор» придбання товарів

Зміст господарської операції	Кореспонденція		Сума, грн
	дебет	кредит	
1 Надходження товарів від постачальника	281	631	7556,30
2 Відображення ПК з ПДВ	641	631	1511,26
3 Перерахування засобів постачальнику	631	311	9067,56

Облік товарів ведеться в оборотно-сальдових відомостях по рахунку 281. По даному додатку сальдо на кінець грудня по рахунку 281 переноситься в баланс - рядок "Товари".

З метою обліку запасів в практичній діяльності їх оцінку прийнято розглядати за їх окремими видами на наступних етапах руху:

- при надходженні;
- при вибутті;
- на дату складання звітності.

Основою достовірності визначення вартості запасів є вартість їх придбання або їх собівартість. Первісна вартість запасів визначається в

залежності від способу їх надходження. Запаси можуть надходити на підприємство в результаті:

- придбання за грошові кошти та їх еквіваленти;
- виготовлення;
- в якості внеску засновників до статутного капіталу;

- безкоштовної передачі;
- обміну на інші запаси або активи.

Отриманні або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка складається із суми фактичних витрат на їх придбання або виготовлення.

Облік грошових коштів на підприємстві ведеться в розрізі готівкових та безготівкових. Касові операції оформлюються документами, типові міжвідомчі форми яких затверджені Міністерством статистики України за згодою Національного банку України та Міністерства фінансів України, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності:

- КО-1 "Прибутковий касовий ордер";
- КО-2 "Видатковий касовий ордер";
- КО-3, за "Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів";
- КО-4 "Касова книга";
- КО-5 "Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей".

Законність надходження грошей до каси підприємства та їх витрачання за цільовим призначенням засвідчують документи, що називаються касовими ордерами.

Оплата праці, виплата допомоги з тимчасової непрацездатності, стипендій, премій тощо проводиться касиром за платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями без складання видаткового касового ордера на кожного отримувача.

Таблиця 2.5

**Документи, які є підставою для оформлення
видаткових касових ордерів ТОВ «Автодор»**

№ з/п	Господарська операція	Підстава	Дебет рахунку
	Здавання готівкової виручки до банку:	Оголошення на переказ готівки	
	— самостійно		
	— шляхом інкасації	Супровідна відомість	331
2	Видача під звіт на господарські потреби	Наказ керівника підприємства	372
3	Видача під звіт на відрядження	Наказ керівника підприємства, посвідчення на відрядження	372
4	Виплата заробітної плати, допомоги, матеріальної допомоги	Платіжна (розрахунково-платіжна) відомість	661

ТОВ «Автодор»

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

245698687

ПРИБУТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР

Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Шифр аналітичного обліку	Сума	Код цільового призначення
1	10.10.18	372		37,60	

Принято від Скок С.І.Підстава повернення невикористаних підзвітних сум~~Тридцять сім грн. 90 коп.~~

Додаток

Головний бухгалтер
Одержав касир

Рис. 2.3. Схема оформлення прибуткового касового ордеру

Звіт касира перевіряється бухгалтером у наступному порядку:

1) зрівняється залишок на початок дня із залишком на кінець дня попереднього звіту;

2) перевіряється достовірність записів, тобто ідентичність записів у звіті та доданих документах;

3) перевіряється правильність підрахування підсумків з надходження і витрачання, залишку на кінець дня;

4) після перевірки звіту у графі "шифр кореспондуючого рахунку" записуються кореспондуючі рахунки, суми групуються за одним рахунком і проводяться записи в Журналі і Відомості 1.1.

Об'єкт обліку грошових коштів на рахунках у банку – вільні грошові кошти підприємства у національній та іноземній валюті, які знаходяться в установах банків.

ТОВ «Автодор»
Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 245698687

ВИДАТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР

Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Шифр аналітичного обліку	Сума	Код цільового призначення
1	10.10.18	372		55,00	

Видано Зайцеву О.Я.

Підстава під звіт на відрядження

П'ятдесят п'ять грн. 00 коп.

Додаток
За паспортом АМ №123456 виданий ВВС Дніпровського р-ну 07.10.2001р.

Керівник
Головний бухгалтер

Рис. 2.4. Схема оформлення видаatkового касового ордеру

Для зберігання коштів та проведення безготівкових розрахунків для ТОВ «Автодор» у банках відкриваються поточний та інші рахунки. Основними напрямками видачі грошей з поточного рахунка в банку є платежі постачальникам за сировину, матеріали, готові вироби, енергію, кредити, що погашаються банком, внески до бюджету, погашення заборгованості, гроші готівкою для видачі заробітної плати тощо.

Платіжне доручення № 12

Від 08 жовтня 2021 року

Одержано банком

2019 р.

ТОВ «Автодор»

Код за ЄДРПОУ 69746764

Банк платника «ПРИВАТБАНК»

Код банку

305305

ДЕБЕТ

26000000055501

СУМА

Одержувач МП «Магазин-склад»

Код за ЄДРПОУ 25825612

Банк одержувача Укрсоцбанк

Код банку

307123

КРЕДИТ

260055686357981

890,00

Сума словами Вісімсот дев'яносто грн. 00 коп.

Призначення платежу За отримані матеріали

Підпис платника

Виписка з поточного рахунку ТОВ «Автодор»

Назва власника та номер рахунку	Дата останнього дня проведення розрахунку	Дата попереднього дня проведених розрахунків
33994888	24.12.2019р.	23.12.2019р.
Вхідне сальдо пасив		15000,00

Код операції	Номер документа	Код банку	Номер рахунку	Оборот за дебетом	Оборот за кредитом
01	124	351125	2601408081		180,00
01	87	311056	2600308012		300,00
01	152	351173	2613865621	10000,00	
01	153	310012	2625638634	800,00	
Разом оборотів				10800,00	480,00
Вихідне сальдо пасив					4680,00

Рис. 2.5. Відомість 1.2 ТОВ «Автодор»

В дебет рахунку 31 "Рахунки в банках" з кредиту рахунків

Сальдо на початок місяця *17000 грн.*

№ запису	Дата виписок банку	30 "Каса"	36 "Розрахунки з покупцями і замовниками"	37 "Розрахунки з різними дебіторами"	50 "Довгострокові позики"	Усього
1	01.06	3000	10500			13500
2	07.06	1500		700	15000	17200
3	15.06	2300	5000		1000	8300
Усього		6800	15500	700	16000	39000
Відмітки						

Усього за кредитом *27500 грн.*, за дебетом *39000 грн.* Сальдо на кінець місяця *28500 грн.*

Аналітичний облік наявності та руху грошових коштів на рахунках у банку здійснюється за виписками банку з виділенням кожного рахунку в окрему облікову одиницю.

2.3. Організаційні засади обліку поточних біологічних активів

Для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух поточних біологічних активів призначено рахунок 21 «Поточні біологічні активи». За дебетом рахунку 21 «Поточні біологічні активи» відображається надходження (оприбуткування зернових, технічних, овочевих та інших культур тощо,

приплоду, молодняку продуктивної й робочої худоби, вибракуваних з основного стада худоби для подальшої відгодівлі або реалізації без відгодівлі) поточних біологічних активів; приріст живої маси молодняку тварин, за кредитом - вибуття поточних біологічних активів унаслідок передачі на переробку, продаж, безоплатної передачі тощо".

Рахунок 21 «Поточні біологічні активи» має такі субрахунки:

- 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»;

- 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»;

- 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю».

ТОВ «Автодор» здійснює на субрахунку 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю» облік наявності та руху поточних біологічних активів рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Аналітичний облік ведеться за видами (культурами) поточних біологічних активів рослинництва (посіви зернових, технічних, овочевих, т.д.).

Для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух сільськогосподарської продукції використовується рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва».

Сільськогосподарська продукція оприбутковується за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. За дебетом рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» відображається надходження сільськогосподарської продукції, за кредитом - вибуття сільськогосподарської продукції внаслідок продажу, безоплатної передачі тощо.

На цьому рахунку обліковують продукцію, одержану від власних рослинницьких, тваринницьких та промислових підрозділів підприємства, яка призначена для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання;

побічну продукцію та відходи, одержані при доведенні товарної продукції та насіння до належних кондицій.

Аналітичний облік продукції сільськогосподарського виробництва ведеться за видами продукції. Якщо на дату чергового балансу продукція рослинництва залишається незібраною, вона за загальним правилом ураховується в складі поточних біологічних активів за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу (п. 10 П(С)БО 30), - на субрахунок 211 "Поточні біологічні активи рослинництва, оцінені за справедливою вартістю" (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Облік незавершеного виробництва рослинництва на ТОВ «Автодор»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	Понесені витрати на посів і вирощування грибів	23	65,66, 63,208	66000,00
2	Відображений податковий кредит з ПДВ	641/ПДВ	631	1320,00
3	Оприбутковані ПБА на дату балансу по за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу	211	23	15000,00
4	Відображені доходи від первісного визнання ДБА	23	710	30000,00
5	Списані ПБА на початок збирання врожаю	23	211	3800,0
6	Понесені витрати на вирощування й збирання ПБА	23	65,66	2560,00

Однак, якщо на дату балансу неможливо вірогідно визначити справедливу вартість або якщо сільгоспприємство є платником податку на прибуток, воно може враховувати ПБА рослинництва як незавершене виробництво (п. 1 П(С)БО 30), за собівартістю на рахунку 23.

Оприбуткована продукція рослинництва (на рахунку 27) при її первісному визнанні оцінюється за справедливою вартістю, зменшеною на

очікувані витрати на місці продажу, або за виробничою собівартістю згідно П(С)БО 16. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Оприбуткування продукції сільського господарства

Найменування господарської операції	Дт	Кт
Облік продукції (грибів) за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу		
Оприбуткована сільгосппродукція	27	23
Відображені доходи від первісного визнання продукції	23	710
Оприбуткування продукції (грибів) за собівартістю		
Оприбуткована сільгосппродукція	27	23

Таким чином, бухгалтерський облік в рослинництві забезпечує: правильний та економічно обґрунтований розподіл витрат по групах культур та періодах виробництва; достовірний облік виходу продукції по її видах з урахуванням якості; одержання необхідної інформації про роботу структурних підрозділів підприємства для контролю за їх діяльністю та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Нині в основу системи синтетичних рахунків бухгалтерського обліку біологічних активів покладено такі класифікаційні ознаки: термін використання, галузь сільського господарства, метод оцінки і здатність приносити економічні вигоди на дату балансу. Разом з тим особливого значення набуває розширення й уточнення класифікаційних ознак досліджуваних біологічних активів для побудови аналітичного обліку і формування інформаційного середовища для складання звітності та проведення аналізу.

Висновки до другого розділу

Основний вид діяльності: 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. В діяльності ТОВ «Автодор» приймають участь 16 найманих працівників. Виконавчим органом управління є Директор (власник). Директор здійснює керівництво поточною діяльністю підприємства в рамках визначених компетенцій і прав.

Керівництво підприємством здійснює директор, що згідно Статуту може виступати від імені підприємства без довіреності. Підприємство знаходиться на спрощеній системі оподаткування, тобто є платником єдиного сільгосподатку.

До структури підприємства ТОВ «Автодор» входять наступні підрозділи: адміністрація, бухгалтерія, комерційно-фінансовий відділ, виробничий відділ, який очолює головний агроном; підрозділи допоміжної діяльності

Проведений аналіз господарської діяльності підприємства свідчить про достатній рівень прибутковості діяльності, про ефективність використання наявних економічних ресурсів.

Порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» визнається нормативно-правовою базою та обліковою політикою підприємства.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

3.1 Методичні прийоми аналізу і внутрішнього контролю оборотних активів

Аналіз та контроль оборотних активів відносять до основних складових обліково-аналітичного сервісу щодо надходження та використання оборотних активів при здійсненні процесу управління активами.

Економічний аналіз оборотних активів насамперед націлений на своєчасне виявлення і виправлення недоліків в управлінні оборотними активами, а також обґрунтування резервів підвищення ефективності їх використання (рис. 3.1). В результаті цього можна забезпечити ритмічність та безперервність виробничого процесу.

Досягти поставлену мету аналізу можна через вирішення ряду завдань щодо аналітичної оцінки стану, руху та використання оборотних активів:

- аналіз динаміки складу та структури оборотних активів;
- оцінка забезпечення виробництва оборотними активами;
- оцінка якості матеріальних оборотних активів;
- оцінка фактичної наявності та руху оборотних активів;
- оцінка ефективності використання оборотних активів;
- оцінка впливу оборотних активів на обсяг виробництва.

До об'єктів економічного аналізу слід віднести господарські операції із руху оборотних активів. Основними джерелами інформації даного аналізу є реєстри бухгалтерського обліку, планово-нормативна документація, Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2), Примітки до річної фінансової звітності (форма №5), прибуткові ордери, акти приймання матеріалів, накладні, т.д.

На початку управлінського процесу традиційно проводять аналіз руху та використання оборотних активів, який дає змогу оцінити загальні тенденції у обсягах оборотних активів.

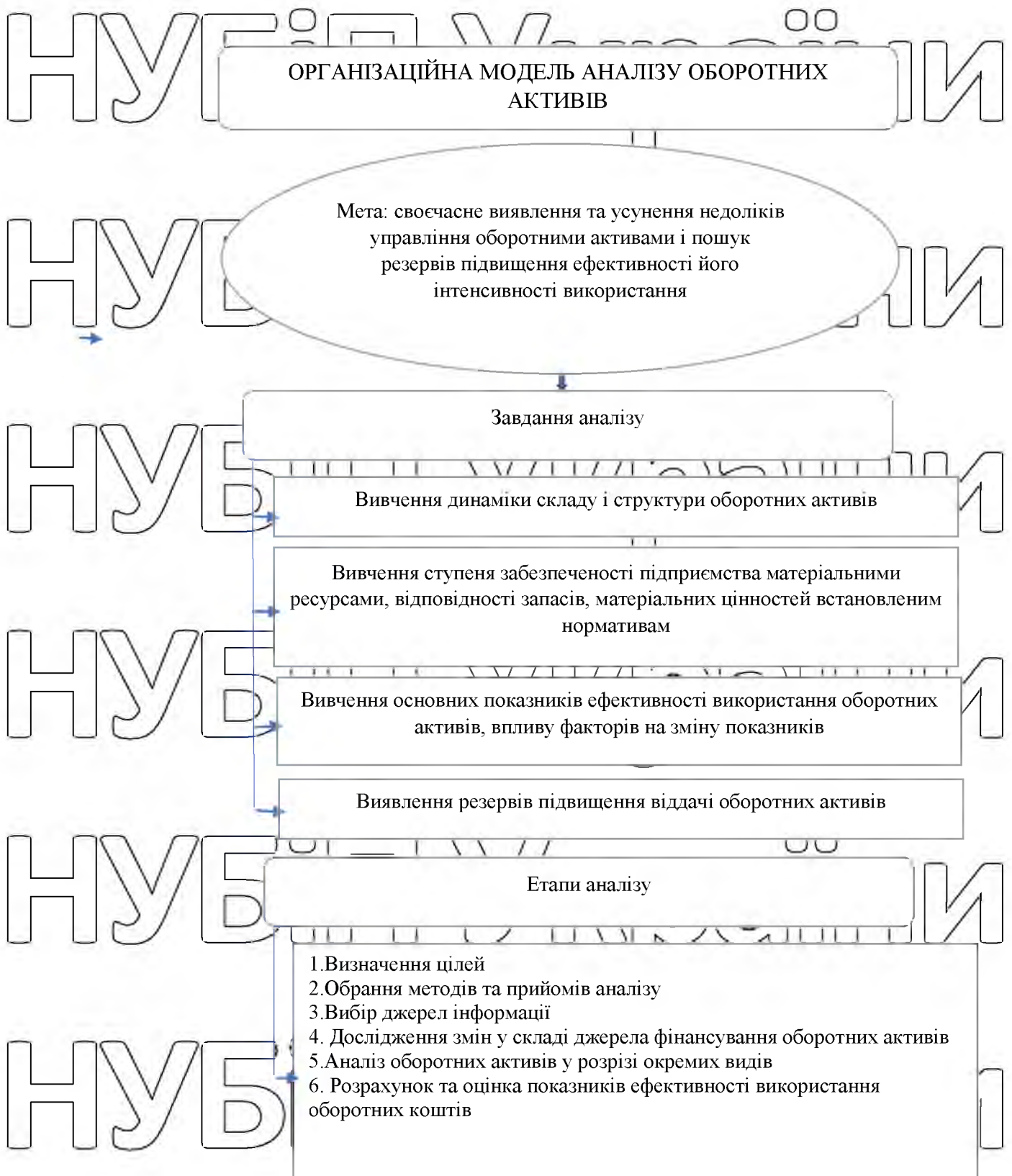

Рис. 3.1. Організаційна модель аналізу оборотних активів підприємства

Далі оцінюють структуру активів та зміни в ній. На основі цієї інформації можна виділити головні напрямки здійснення контролю операцій з оборотними активами підприємств, і поряд з тестуванням системи внутрішнього контролю виявити «слабкі місця», де можливі порушення.

Ефективне використання оборотних активів – одне з важливих завдань господарської діяльності підприємства, яке забезпечується прискоренням оборотності даних активів на всіх стадіях кругообігу.

На стадії формування виробничих запасів слід раціонально використовувати матеріальні ресурси, удосконалювати нормування, ліквідувати неліквіди серед запасів, налагодити роботу транспорту та здійснити оптимальний вибір постачальників.

На стадії незавершеного виробництва прагнути скорочувати тривалість виробничого циклу, впроваджувати прогресивну техніку та технології, удосконалювати стандартизацію та уніфікацію, вдосконалювати систему економічного стимулювання тощо. На стадії обігу раціоналізувати організацію збуту готової продукції, займатися прискоренням документообороту, дотриманням договірної платіжної дисципліни, використанням маркетингових важелів активізації продажу та ін.

Обсяг оборотних активів підприємства за аналізований період визначають за допомогою рівняння:

$$\text{Запаси на початок періоду} + \text{Обсяг надходження оборотних активів} - \text{Обсяг вибуття оборотних активів} = \text{Запаси на кінець періоду}$$

В ході здійснення аналізу порівнюються залишки оборотних активів на кінець періоду з рівнем залишків попередніх періодів, що дає змогу визначити відхилення та знайти причини таких відхилень. Рівень виробничих запасів та витрат обумовлюється розмірами та обсягами виробничого процесу, залежать від нього та піддаються нормуванню. Норматив за видами оборотних активів передбачається у фінансовому плані підприємства, виходячи з прийнятої норми запасів у відсотках до річної потреби в оборотних активах.

На основі даного балансового рівняння визначають також показники

забезпеченості підприємства оборотними активами та інтенсивність їх використання. Для цього порівнюють фактичні залишки оборотних активів із їх нормативною величиною. При аналізі враховують, що відхилення фактичних залишків оборотних засобів від нормативів можуть формуватися за рахунок зміни двох факторів: обсягу виробничих запасів, робіт, продукції та собівартості одиниці запасів, робіт, продукції. Вплив цих чинників можна визначити за допомогою порівнянь різних комбінацій показників: нормативу засобів у плановій оцінці, наявності оборотних активів по фактичній собівартості та плановій собівартості.

При економічному аналізі оборотних активів доцільно порівняти абсолютні суми показників звітного та попереднього періодів, дослідити динаміку змін в структурі оборотних активів, оцінити стан виробничих запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів.

До основних показників ефективності використання оборотних активів відносять: коефіцієнт оборотності, тривалість обертання готової продукції, період обертання дебіторської заборгованості, коефіцієнт обертання виробничих запасів, коефіцієнт рентабельності оборотних активів, коефіцієнт рентабельності залишків оборотних активів. Дані показники розраховують за певний період часу та у динаміці. Для їх аналізу вони порівнюються як з показниками попередніх періодів, так і з показниками аналогічних (подібних) підприємств.

В ході здійснення аналізу оборотних активів використовують як формалізовані та неформалізовані методи. До формалізованих методів відносять наступні: факторний, математичний, статистичний, фінансово-економічний, економіко-математичне моделювання. Неформалізовані методи включають: експертний, соціологічний, морфологічний, рейтинговий, логічне моделювання, т.д.

Окрім допомоги при визначенні напрямків управлінських дій, результати економічного аналізу руху та використання оборотних активів використовуються поряд із результатами контролю операцій з оборотними

активами в процесі розробки конкретних заходів щодо підвищення ефективності використання матеріально-оборотних активів, економії їх, зниження непродуктивних втрат тощо.

Ефективна система контролю також виступає дієвою передумовою сучасного вдосконалення системи обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами. Для покращення результатів бухгалтерського обліку, забезпечення точності та достовірності оформлених первинних документів, збереження матеріальних цінностей та підвищення ефективності заходів, які проводяться, використовується внутрішній контроль підприємства.

Метою контролю операцій щодо формування та використання оборотних активів є перевірка правильності та достовірності, доцільності та законності здійснення цих операцій.

Основними завданнями контролю операцій з оборотними активами підприємства виступають: дослідження доцільності проведення операцій, своєчасності та повноти оприбуткування чи витрачання; перевірка фактичної наявності оборотних активів; визначення правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку оборотних активів; оцінка правильності відображення господарських операцій; перевірка організації обліку придбання, виробництва, витрачання ТМЦ; перевірка стану збереження готівки в касі; вивчення законності операцій з дебіторською заборгованістю та її відображення в обліку; перевірка правильності створення резерву сумнівних боргів.

Для достовірності здійснення операцій з використання оборотних активів використовують прийоми документального (нормативно-правова, формальна, арифметична, економічна, зустрічна перевірки, взаємний контроль) та фактичного контролю (обстеження, огляд, контрольне придбання, контрольний запуск сировини і матеріалів з виробництва, контрольне приймання продукції за якістю і кількістю, дослідження операцій на місці).

3.2. Аналіз використання запасів, дебіторської заборгованості та грошей підприємства

При здійсненні аналізу формування та використання оборотних активів ТОВ «Автодор» оцінено стан оборотних активів (виробничих запасів, дебіторської заборгованості за розрахунками, грошових коштів), вивчено зміни у структурі оборотних активів та визначено показники оборотності поточних активів протягом 2019-2021 рр.

Дані таблиці 3.1 показують, що загальна сума вартості оборотних активів на початку 2022 р. становила 18790,9 тис. грн, що майже у п'ять разів більше ніж на початок 2020 р. Збільшення активів спостерігається по всіх статтях (окрім грошових коштів та їх еквівалентів), але по виробничих запасах, готовій продукції, дебіторській заборгованості воно досить істотне.

Таблиця 3.1
Динаміка оборотних активів ТОВ «Автодор» протягом 2019-2021 рр.

Показники	На початок 2020 р., тис.грн	На початок 2022 р., тис.грн	Відхилення		Частка у структурі, %		
			тис.грн	%	На початок 2020 р., тис.грн	На початок 2022 р., тис.грн	Відхилення
Оборотні активи	3771	18790,9	+15019,9	498,3	100,0	100,0	0
Запаси	578,3	10224,6	+9646,3	1768	15,3	54,4	+39,1
Дебіторська заборгованість	445	8419,5	+7974,5	1892	11,8	44,8	+33
Гроші та їх еквіваленти	2747,7	146,8	-2600,9	5,8	72,9	0,8	-72,1
Інші оборотні активи	0	0	0	0	0,0	0,0	0

У структурі оборотних активів спостерігаються суттєві зміни. У 2019 р. найбільша частка припадала на грошові кошти 72,9%, а частка виробничих запасів та дебіторської заборгованості була відповідно 15,3% та 11,8%. У

2021 р. оборотні активи зі сфери обігу перемістилися у сферу виробництва: запаси склали – 54,4%, а дебіторська заборгованість та гроші – відповідно 44,8% та 0,8%.

Структура оборотних активів ТОВ «Автодор» та її зміна протягом аналізованого періоду відображені на **рис. 3.2.**

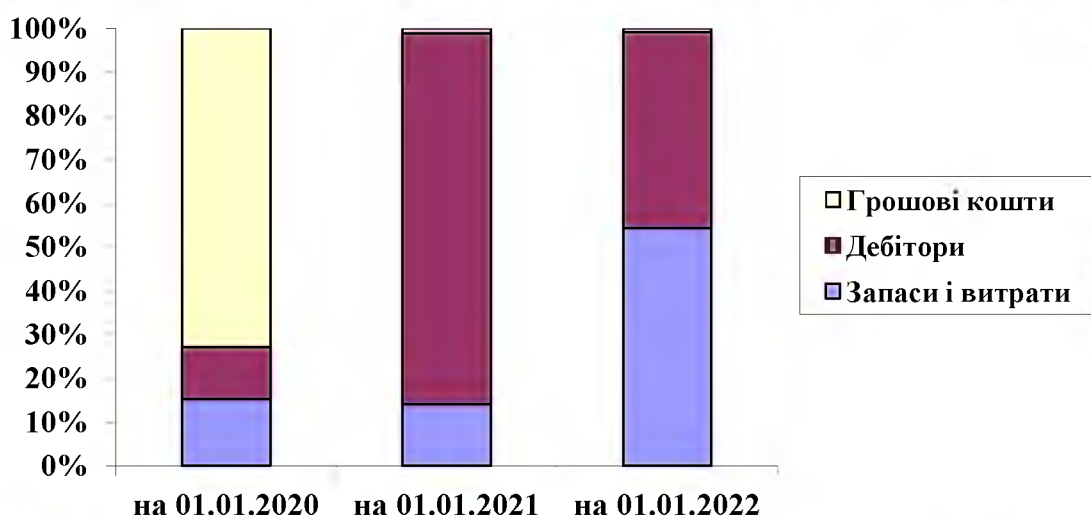

Рис. 3.2. Структура оборотних активів ТОВ «Автодор», %

За даними **таблиці 3.2** розглянемо динаміку та структуру запасів ТОВ «Автодор».

Таблиця 3.2
Динаміка виробничих запасів ТОВ «Автодор» протягом 2019-2021 рр.

Показники	На початок 2020 р., тис.грн	На початок 2022 р., тис.грн	Відхилення		Частка у структурі, %		
			тис.грн	тис.грн	На початок 2020 р., тис.грн	На початок 2022 р., тис.грн	Відхилення
Виробничі запаси	536	1506,3	+970,3	281	95,8	15,4	-80,4
Готова продукція	23,4	93	+69,6	397,4	4,2	1,0	-3,2
Товари	0	856,9	+856,9	7	0,0	3,6	+85,6
Всього	559,4	9756,2	+9196,8	174,4	100,0	100,0	0

Аналіз свідчить, що разом із суттєвим зростанням вартості виробничих запасів на 281%, відбувалися різкі зміни у розмірах їх складових. Структура запасів ТОВ «Автодор» дещо незбалансована і потребує удосконалення, оскільки ми спостерігаємо різкі коливання у частках виробничих запасів та товарів, що свідчать про певну неритмічність виробничої діяльності підприємства.

У 2019 р. найбільша частка у запасах припадала на виробничі запаси – 95,8%, а частка готової продукції була – 4,2%. У 2021 р. виробничі запаси склали лише – 15,4%, готова продукція – 1%, а товари – 83,6%, що є негативною тенденцією і свідчить про можливість формування неліквідів у складі виробничих запасів ТОВ «Автодор». Динаміка змін структури запасів підприємства зображена на рис. 3.3.

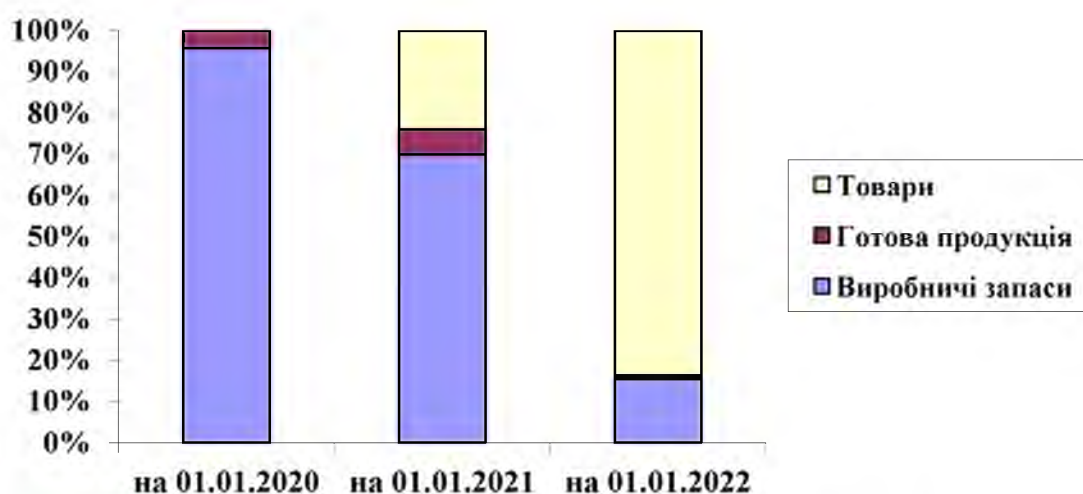

Рис. 3.3. Структура запасів ТОВ «Автодор» протягом 2019-2021 рр.

На початок 2020 р. дебіторська заборгованість ТОВ «Автодор» мала наступну структуру: заборгованість за товари, роботи, послуги – 99,33%; заборгованість із розрахунків з бюджетом – 0,6% та із внутрішніх розрахунків – 0,07% (табл. 3.3). Аналіз свідчить про значне зростання суми дебіторської заборгованості, а саме з 445 тис. грн. до 8419,5 тис. грн. У структурі дебіторської заборгованості змін не спостерігається, протягом аналізованого

періоду дебіторська заборгованість за товари займала найбільшу питому вагу (98,54% у 2021 р.)

Таблиця 3.3

Дебіторська заборгованість ТОВ «Автодор» протягом 2019-2021 рр.

Показники	На	На	Відхилення		Частка у структурі, %		
	початок 2020 р., тис.грн	початок 2022 р., тис.грн	тис.грн	%	На початок 2020 р., тис.грн	На початок 2022 р., тис.грн	Відхилення
ДЗ за товари	384	8296,4	+7912,4	2160	86,3	98,54	+12,24
ДЗ за розрахунками з бюджетом	0	100,9	+100,9	-	0	0,20	+1,2
ДЗ із внутрішніх розрахунків	0	6,5	+16,5	-	0	0,20	+0,2
Інша поточна ДЗ	61	5,7	-55,3	9,3	13,7	0,07	-13,6
Всього	445	8419,5	+7974,5	1892	100	100,00	0

Для оцінки ефективності використання оборотних активів ми використаємо показники: коефіцієнт оборотності оборотних активів та їх складових та тривалість обороту оборотних коштів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз ділової активності ТОВ «Автодор» протягом 2019-2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
				2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	2,8	3,2	3,8	0,4	0,6
тривалість обігу	130	114	96	-16	-18
Оборотність дебіторської заборгованості	3,3	7,2	4,5	3,9	-2,7
тривалість обігу	110	51	81	-59	30
Оборотність грошових коштів	255	408	606	153	198
тривалість обігу	1,4	0,9	0,6	-0,5	-0,3
Оборотність запасів	28,1	8,3	10,5	-19,8	2,2
тривалість обігу	13	44	94,7	31	-9,3

Оборотність кредиторської заборгованості	175	4,4	3,2	-170,6	-1,1
тривалість обігу	2,1	82,9	110,6	80,8	27,7

Аналіз показників табл. 3.4 свідчить, коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2020 р. збільшився з 2,8 до 3,2, що скоротило тривалість обороту на 16 днів. Таке скорочення відбулося через підвищення обороту дебіторської заборгованості, тривалість обороту якої скоротилася на 59 днів. На практиці даний показник порівняно з оборотом пасивів. За нашими результатами, ТОВ «Автодор» платила кредиторам раз на 175 днів через певний брак коштів.

Строк погашення грошових потоків зменшився на 0,5 дня, але це обумовлено насамперед зі зменшенням готівкових коштів компанії. Компанії потрібно вжити заходів для вдосконалення платіжної дисципліни.

У 2021 р. показники щодо реалізації продукції дещо покращилися, що позитивно вплинуло на показники оборотності поточних активів та їх складових. Тривалість обороту товарних запасів ТОВ «Автодор» скоротилася на 9 днів через збільшення обсягу продажів; а тривалість обороту всіх оборотних активів зменшився на 18 днів.

Таким чином, на швидкість обороту підприємства впливали наступні чинники:

обсяги діяльності підприємства, галузь економічної діяльності, тривалість виробничого циклу, кількість спожитих ресурсів, система розрахунків за продукцію, облікова політика підприємства, кваліфікація менеджерів.

Отже, при проведенні аналізу оборотних активів ТОВ «Автодор» ми використали прийоми наступних видів аналізу: вертикального аналізу для оцінки структури оборотних активів підприємства; горизонтального аналізу при визначенні трендів зміни аналізованих показників; порівняльного та коефіцієнтного аналізу для оцінки ефективності управління оборотними активами.

За результатами проведеного економічного аналізу оборотних активів підприємства сформовано перелік пропозицій та рекомендацій для покращення майнового стану та підвищення рентабельності:

1. оптимізація розмірів виробничих запасів та незавершеного виробництва;
2. оптимізація та реструктуризація дебіторської заборгованості;
3. скорочення тривалості виробничого циклу підприємства;
4. мінімізація витрат оборотних активів у процесі їх використання;
5. поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення;
6. підвищення конкурентоспроможності готової продукції та прискорення її реалізації. Дані організаційні заходи будуть сприяти підвищенню ефективності використання оборотних активів на ТОВ «Автодор» (рис. 3.4).

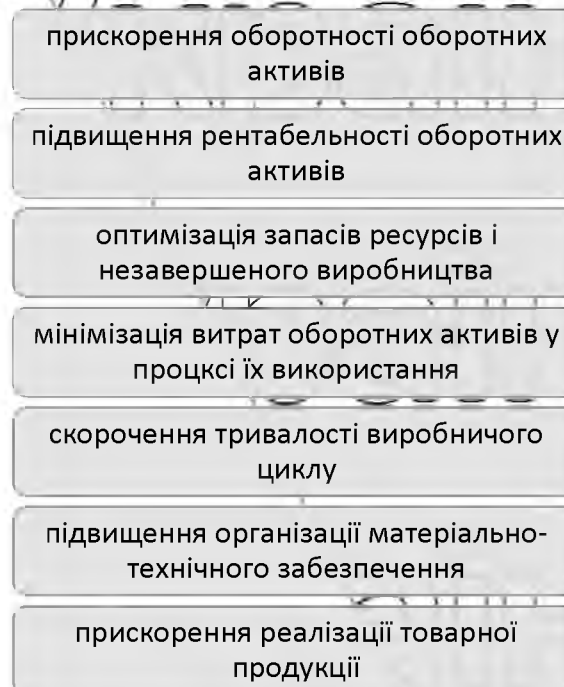

Рис. 3.4. Основні шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів

3.3. Внутрішній контроль наявності і руху оборотних активів

У ТОВ «Автодор» інформаційним забезпеченням перевірки операцій з формування та використання оборотних активів є зовнішні документи юридичного обліку та аудиту щодо оборотних активів) та внутрішні джерела.

До останніх слід включити: довіреності (форма № М-2, № М-2а); дохідні замовлення (форма № М-4); Акти приймання ТМЦ (форма № М-7); Картки зняття ліміту (форма № М-8); Розрахунок вимог (форма № М-11); коносамент на випуск матеріалів у бік (форма № М-15); Картки обліку матеріалу (форма № М-17), т.д.

Контроль за формуванням та витрачанням оборотних активів ТОВ «Автодор» слід організувати на всіх рівнях управління (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Рівні контролю витрачання оборотних активів

Рівні контролю	Напрями контролю
Нижній рівень	Контроль за виробничими запасами, незавершеним виробництвом, готовою продукцією. Безпосередньо здійснюється на рівні виробничих дільниць
Середній рівень	Контроль за грошовими коштами, розрахунками з дебіторами. Здійснюється на рівні відділів
Вищий рівень	Контроль за всіма видами оборотних активів. Здійснюється на рівні керівника та заступників керівника.

Бухгалтерський контроль виступає ваговою складовою частини внутрішньогосподарського контролю, що здійснюється для забезпечення надійності облікових даних, проведення перевірки доцільності та достовірності господарських операцій до моменту їх здійснення або перед їх завершенням на підставі бухгалтерських документів, а також перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку та вивчення результатів

господарської діяльності підприємства.

Організаційне забезпечення пов'язане з упорядкуванням взаємовідносин між працівниками, функціональними органами контролю оборотних активів, тобто здійснюється розподіл контролюючих функцій

(табл. 3.6).

НУБІП України

Таблиця 3.6

Основні напрями контролю оборотних активів на підприємстві

Напрями контролю оборотних активів	Суб'єкти контролю оборотних активів	Функції суб'єктів контролю оборотних активів
Виробничо-технологічний	Відділ контролю, інша служба виробничого контролю	Контроль ефективності використання виробничих запасів Контроль за процесом виробництва і якістю виготовленої продукції
Бухгалтерський	Бухгалтерська служба	Контроль за законністю, достовірністю, доцільністю здійснення господарських операцій з оборотними активами та раціональним, економним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів
Адміністративний	Керівник, адміністрація, ревізійний відділ	Контроль ефективності використання відділами підприємства оборотних активів Контроль за дотриманням виробничої та фінансової дисципліни

Внутрішній контроль операцій з оборотними активами передбачає проведення етапів, які наведено на рис. 3.5.

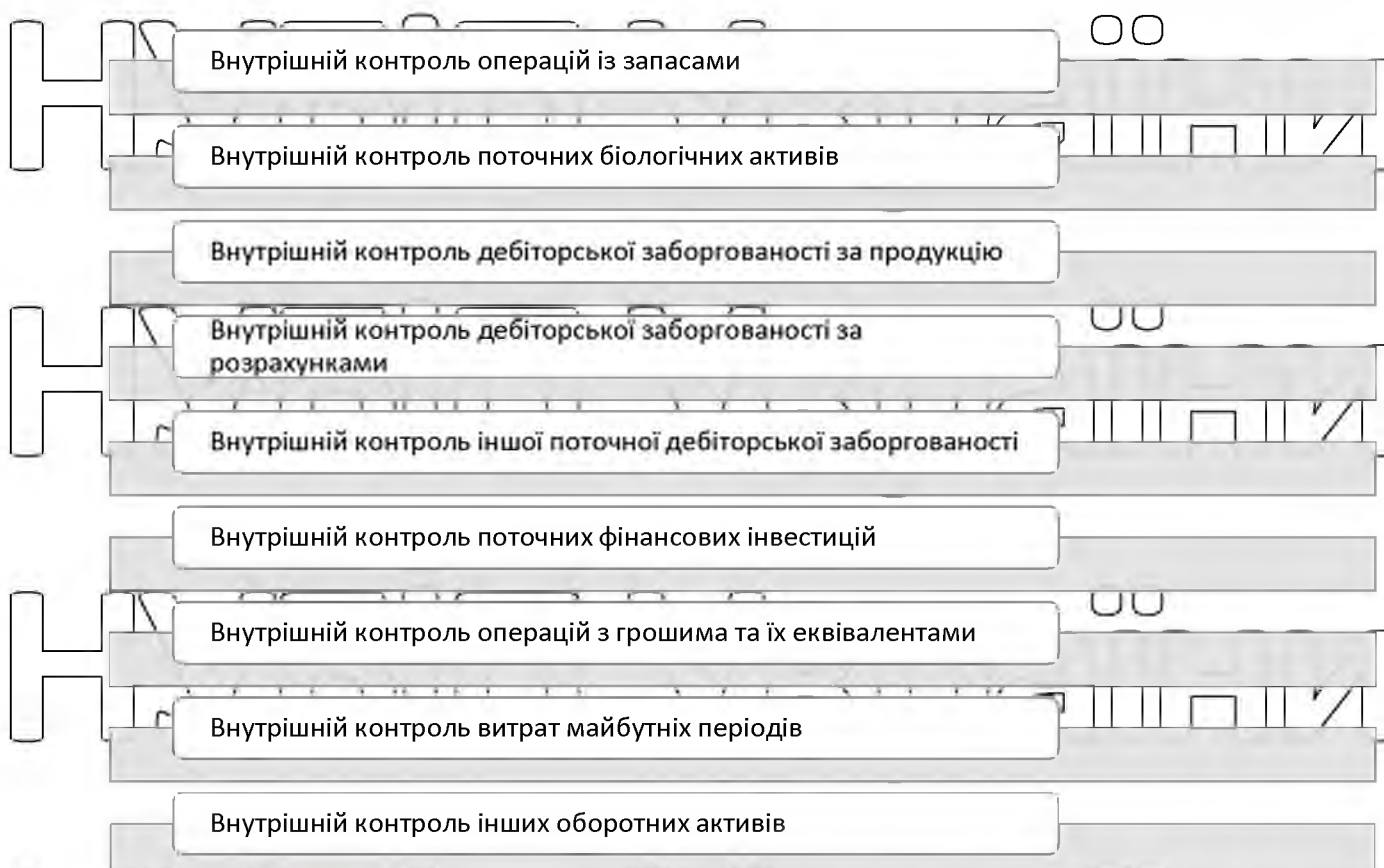

Рис. 3.5. Етапи внутрішнього контролю операцій з оборотними активами

Аудит операцій з оборотними активами у ТОВ «Автодор» умовно здійснюється у три етапи. На першому вступному аналізується склад і структура активів відповідно до реєстрів аналітичного обліку, визначається правильність оцінки оборотних коштів, їх обліку та розподілу витрат.

На другому етапі здійснюється оцінка правильності реєстрації первинних документів з операцій підприємства щодо руху оборотних активів.

На третьому етапі перевіряється дотримання процедури інвентаризації, відповідність робочих документів, оформлення результатів перевірки.

У ТОВ «Автодор» основними статтями проведення аудиту виступають наступні складові:

1) Експертиза товарних запасів товариства для підтвердження достовірності даних, які містяться у бухгалтерських регістрах на інвентарних

рахунках підприємства. При перевірці правильності та достовірності обліку запасів підприємства слід звертати увагу на правильність оформлення результатів проведених інвентаризації, правильність віднесення предметів до виробничих запасів, правильність їх обліку, оцінки та наявності контролю за надходженням рухом та амортизацією виробничих запасів. При аудиті ТМЦ ТОВ «Автодор» перевіряють усі їх види.

2) Перегляд претензій для оцінки рахунків клієнтів та інших боржників на основі угод з організаціями, накладних, векселів, актів виконаних робіт; реєстрів з інформацією про рахунки оборотних активів; т.д.

3) Аудит грошових коштів для дослідження відповідності облікової політики підприємства правилам оцінки достовірності звітності, а саме при обліку касових операцій, їх документуванні; контроль за зберіганням грошових коштів, документів у касі підприємства та їх використанням; своєчасне проведення інвентаризації готівки в касі, т.д. Аудит операцій за звітний період, які проведені на підставі виписок банків з поточних рахунків ТОВ «Автодор» складається з пакету робочих документів й зведення письмової інформації.

Процедура аудиту щодо перевірки правильності бухгалтерського обліку оборотних активів ТОВ «Автодор» включає інвентаризацію. Опитування, нагляд за роботою інвентаризаційної комісії; проведення перегляду правильності наявних матеріалів та врахування їх результатів в обліково-аналітичному забезпеченні управління оборотними активами.

Для підвищення ефективності і результативності контролю має значення внутрішня регламентація діяльності служби внутрішнього контролю та рівень організації документообороту, який передбачає розробку робочої та звітної документації, яка призначена для відображення необхідної інформації за результатами проведених внутрішніх перевірок. Традиційно документальне забезпечення внутрішнього контролю операцій з оборотними активами включає організаційно-підготовчу, робочу та підсумково-звітну документацію.

При здійсненні бухгалтерського контролю складових оборотних активів варто розробити спеціальну програму перевірки та вказувати повний перелік контролюючих робіт та їх завдань, а також відповідальних виконавців. При складанні програми даного контролю беруть до уваги умови роботи підприємства, тенденції та особливості його розвитку, завдання контролю та витрати часу на його проведення, рівень автоматизації обліку та обробки інформації.

Отже, управління оборотними активами (використовуючи облік, аналіз та контроль даних діяльності підприємства) повино займати особливе місце, оскільки є щоденним та безперервним процесом. В сучасних умовах удосконалити процес управління оборотними активами можливо через організацію обліково-аналітичного сервісу за наступними напрямками: управління формуванням та управління використанням оборотних активів.

Саме поєднання функцій обліково-аналітичного сервісу допоможе вирішити ряд проблем щодо оборотних активів: незбалансованість їх структури; значна частка дебіторської заборгованості за продукцію; зниження прибутку від реалізації продукції; значна тривалість обороту кредиторської та дебіторської заборгованостей; недостатній рівень власного оборотного капіталу. Пропонуємо на ТОВ «Автодор» для поліпшення стану оборотних активів сформувавши план активностей обліково-аналітичного сервісу, відповідно проблемних місць.

Висновки до третього розділу:

Аналіз та контроль оборотних активів – важливі складові обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами.

Аналіз оборотних активів передбачає комплексну оцінку динаміки складу та структури оборотних активів; оцінку оборотності їх використання; а також обґрунтування резервів підвищення ефективності їх використання.

Одним із загальних критеріїв ефективності використання оборотних коштів є наступний: поточні активи повинні бути мінімальні, але достатні для успішної й безперервної роботи підприємства. Наявність, кількісні та якісні характеристики оборотних коштів підприємства суттєво впливають на його фінансовий стан (платоспроможність, ліквідність, можливість подальшої мобілізації фінансових ресурсів).

Для покращення результатів бухгалтерського обліку, забезпечення точності та достовірності оформлених первинних документів, збереження матеріальних цінностей та підвищення ефективності заходів, які проводяться, використовується внутрішній контроль підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Інформаційне забезпечення системи управління підприємством є одним з визначальних факторів прийняття ефективних управлінських рішень.

На протязі останніх років питання обліково-аналітичного забезпечення управління різними сферами діяльності сільськогосподарських підприємств є актуальними. Проте роль та алгоритми реалізації обліково-аналітичного забезпечення досліджуються переважно на рівні управління операційною діяльністю. Проблема щодо створення уніфікованого, сучасного та інтегрованого обліково-аналітичного простору для забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами залишається відкритою і потребує подальших досліджень.

Обліково-аналітичне забезпечення підприємства – організаційний механізм щодо формування інформації, що забезпечує потреби різних рівнів управління в необхідних даних.

До важливих напрямів покращення інформатизації управління слід віднести орієнтацію обліково-аналітичного забезпечення на сервісний розвиток. Ми підтримуємо думку ряду науковців, що обліково-аналітичний сервіс в управлінні спроможний створити необхідні умови, які спрямовані на задоволення інформаційних потреб менеджменту, підвищити якість управлінських рішень, а також забезпечити їхню гнучкість у випадку зміни стратегії розвитку.

Створення системи сучасного обліково-аналітичного сервісу дозволить надавати своєчасну, повну інформацію менеджменту щодо оцінки стану та можливих ситуацій, забезпечить можливості здійснення вибору з наявних альтернативних варіантів управлінських рішень.

Поняття обліково-аналітичний сервіс ширше порівняно з обліково-аналітичним забезпеченням управління тому, що поєднує у собі підсистеми обліку, економічного аналізу та внутрішнього контролю через опрацювання інформаційних потоків, що завдяки працівникам та технічним засобам

створює інформаційну послугу, яка може більш повно, системно відповідати потребам менеджменту.

Ефективна організація обліково-аналітичного сервісу сприятиме вирішенню наступних завдань менеджменту:

- Підвищення оперативності прийняття управлінських рішень через скорочення часового лагу між формуванням облікової інформації та моментом її використання для прийняття рішень;

- Зменшення дублювання інформаційних потоків на різних рівнях управління;

- Посилення узгодженості інформації через підвищення її системного подання у необхідних та достатніх розмірах;

- Здійснення системного аналізу фінансово-господарської діяльності з факторними дослідженнями змін, включаючи оборотні активи.

Основними завданнями обліково-аналітичного сервіса в управлінні оборотними активами є аналітичне обґрунтування потреб в різних видах оборотних активів, оцінка рівнів ризиків, які пов'язані з вибором джерел їх фінансування, визначення дії різних факторів на ефективність використання оборотних активів, обґрунтування резервів її підвищення, формування інформації для вироблення управлінських рішень в процесі управління оборотними активами.

Отже, важливим напрямом оптимізації інформаційних ресурсів управління сільськогосподарських підприємств має стати обліково-аналітичний сервіс, який генерує релевантні дані, використовувані в стратегічному управлінні, тобто це універсальний інформаційний ресурс, який є передумовою розробки вмотивованих стратегічних управлінських рішень.

Ми вважаємо, що в сучасних умовах обліково-аналітичний сервіс – це важливий інструмент стратегічного та оперативного управління, який допомагає краще адаптуватися сільськогосподарському підприємству до динамічних змін зовнішнього середовища, а також сприяє розробці перспективних завдань його розвитку.

Дослідження засад щодо організації обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами представляє значний науковий та практичний інтерес.

Основний вид діяльності: 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. В діяльності ТОВ «Автодор» приймають участь 16 найманих працівників. Виконавчим органом управління є Директор (власник). Директор здійснює керівництво поточною діяльністю підприємства в рамках визначених компетенцій і прав.

Керівництво підприємством здійснює директор, що згідно Статуту може виступати від імені підприємства без довіреності. Підприємство знаходиться на спрощеній системі оподаткування, тобто є платником єдиного сільгосподатку.

До структури підприємства ТОВ «Автодор» входять наступні підрозділи: адміністрація; бухгалтерія, комерційно-фінансовий відділ; виробничий відділ, який очолює головний агроном; підрозділи допоміжної діяльності.

Проведений аналіз господарської діяльності підприємства свідчить про достатній рівень прибутковості діяльності, про ефективність використання наявних економічних ресурсів.

Порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Автодор» визначається нормативно-правовою базою та обліковою політикою підприємства.

Аналіз та контроль оборотних активів – важливі складові обліково-аналітичного сервісу в управлінні оборотними активами.

Аналіз оборотних активів передбачає комплексну оцінку динаміки складу та структури оборотних активів; оцінку оборотності їх використання; а також обґрунтування резервів підвищення ефективності їх використання.

Одним із загальних критеріїв ефективності використання оборотних коштів є наступний: поточні активи повинні бути мінімальні, але достатні для успішної й безперебійної роботи підприємства. Наявність, кількісні та якісні

характеристики оборотних коштів підприємства суттєво впливають на його фінансовий стан (платоспроможність, ліквідність, можливість подальшої мобілізації фінансових ресурсів).

Для покращення результатів бухгалтерського обліку, забезпечення точності та достовірності оформлених первинних документів, збереження матеріальних цінностей та підвищення ефективності заходів, які проводяться, використовується внутрішній контроль підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України